

شهریور ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۴۱۹

**مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۲۸. استان سمنان (ویرایش نخست)**





شماره مسلسل: ۱۸۴۱۹

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸: ۲۸. استان سمنان (ویرایش نخست)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد منطقه‌ای و بین‌الملل)

تهیه و تدوین: زهرا ذاکری

همکاران: مجتبی اسفندیاری، نگار اکبری

مدیر مطالعه: سیدجعفر حسینی

ناظران علمی: فرشاد مؤمنی، حسین غلامرضانژاد، علی اصغر بانویی، موسی شهبازی، سیدمحسن

علوی‌منش، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کنندگان: حمید فصیحی، سیدمحمدامین اخوت علویان، عاطفه جلالی موسوی

ویراستار ادبی: مهدیه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. توسعه

۲. توسعه منطقه‌ای

۳. طرح‌های تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

۴. استان سمنان

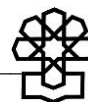


تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۵	مقدمه
۶	۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه
۶	۱-۱. مفاهیم
۸	۱-۲. پایه‌های آماری
۹	۱-۳. روش مطالعه
۱۲	۱-۴. محدودیت‌های مطالعه
۱۳	۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان در سال ۱۳۹۸
۱۴	۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان
۱۴	۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب امور
۱۷	۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان بر حسب فصل
۲۱	۲-۱-۳. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب برنامه
۲۴	۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان در سطح شهرستان‌های استان
۲۸	۲-۳. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان
۳۲	۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب اعتبار پروژه
۳۶	جمع‌بندی و پیشنهادها
۴۰	پیوست‌ها
۴۰	پیوست ۱
۴۲	پیوست ۲
۴۵	منابع و مآخذ



مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۲۸. استان سمنان (ویرایش نخست)

چکیده

تصویب طرح‌های آمایش استانی در اسفندماه سال ۱۳۹۹ و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته است که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده یا درحال اجرا از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای در استان‌ها در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ از آنجا که پروژه‌های جاری در بودجه‌های عمرانی استان‌ها قبل از تدوین اسناد آمایش تعریف شده‌اند، می‌توان گفت اسناد آمایش حداقل تا سال ۱۴۰۰ نقشی در ایجاد پروژه‌های عمرانی جاری استان‌ها نداشته‌اند.

اما پاسخ به این سؤال که آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر، می‌تواند در راستای تخصیص بهینه منابع مالی کشور مؤثر باشد. به عبارت دیگر در صورتی که بتوان با عنایت به دستاوردهای اسناد آمایش استانی و ملی، اولویت‌بندی مشخصی برای توسعه هر استان ارائه و درنهایت تخصیص اعتبارات را بر اولویت‌های مذکور معطوف کرد، احتمال تحقق اهداف توسعه‌ای پیش‌بینی شده برای هر استان بیشتر خواهد بود.

به این ترتیب در مطالعه حاضر به عنوان گام نخست، شفافیت طرح‌های عمرانی استان مورد توجه قرار گرفته؛ شفافیتی که تاکنون درخصوص پروژه‌های عمرانی استان‌ها تا بدین حد صورت نگرفته است و ازسوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی برای مقابله با مفاسد احتمالی در این زمینه نیز باشد.

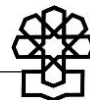
به نظر می‌رسد واکاوی دقیق طرح‌های عمرانی استان‌ها از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» در سطح استان و شهرستان‌های مربوطه می‌تواند تصویر قابل اتکایی از وضع موجود ارائه دهد و درنهایت امکان پاسخ به سؤال فوق را از طریق انجام مطالعات تکمیلی فراهم کند.

ازسوی دیگر مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان، به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

در ادامه مهم‌ترین دستاوردهای مطالعه حاضر درخصوص طرح‌های عمرانی استان سمنان در سال ۱۳۹۸

ارائه شده است:

- استان سمنان در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۶۵۸ پروژه فعال در قالب ۳۴۰ طرح عمرانی داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۷ آغاز شده است.
- طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۰ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند.
- مجموع اعتبار پیش‌بینی‌شده برای پروژه‌های مذکور بالغ بر ۳۹/۴ هزار میلیارد ریال است.
- درمجموع، ۳۲/۸ درصد اعتبارات یاد شده (بالغ بر ۱۲/۹ هزار میلیارد ریال) به‌منظور اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است.
- متوسط عمر پروژه‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای استان معادل ۱/۷ سال بوده است.
- «امور اقتصادی» حدوداً با ۲۲ درصد سهم و «امور خدمات عمومی» حدوداً با ۲۰ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.
- «امور اقتصادی» با سهم بالغ بر ۶۴ درصد و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم حدود ۱۱ درصد، درمجموع بیش از ۷۵ درصد منابع تخصیص داده شده به پروژه‌های عمرانی استان را جذب کرده‌اند.
- بر مبنای فصول، فصل‌های «اداره امور عمومی» و «کشاورزی و منابع طبیعی» به‌ترتیب با ۱۹/۵ و ۹/۸ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به‌خود اختصاص داده‌اند.
- فصول «انرژی» و «منابع آب» به‌ترتیب با سهم ۳۷ و ۲۰/۹ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند.
- دو برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «گسترش ورزش همگانی (فصل ورزش و تفریحات - امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها را داشته‌اند.
- دو برنامه «توسعه امور برق (فصل انرژی - امور اقتصادی)» و «عرضه آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)» بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته را به‌خود اختصاص داده‌اند.
- ۵۹ برنامه عمرانی استان علی‌رغم دربرگرفتن ۱۲۵۱ پروژه معادل ۷۵/۵ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۱۵/۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، سهم داشته‌اند.
- ۵۱ برنامه از ۵۹ برنامه یاد شده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند.
- پروژه‌های «سطح استان (بین‌شهرستانی)» در حالی که صرفاً ۶/۹ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را شامل می‌شوند، ۴۱/۸ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند. همچنین شهرستان «شاهرود» با سهم ۱۸/۴ درصدی از تعداد پروژه‌ها و سهم ۱۴/۱ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته، از منظر هر دو شاخص یادشده، از جایگاه مناسب‌تری نسبت به سایر شهرستان‌های استان برخوردار است.



- ۲ شهرستان «آرادان» و «سرخه»، هریک سهمی کمتر از ۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان داشته‌اند.
- پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان «شاهرود»، به ترتیب با ۲۴/۴ و ۲۵/۲ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار و شهرستان‌های «سمنان»، «آرادان» و «میامی» به ترتیب با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار ۶۲/۷ درصد، ۵۸/۴ درصد و ۵۸/۱ درصد، بیشترین درصد تخصیص اعتبار را داشته‌اند.
- ۵۹ درصد پروژه‌های عمرانی استان سمنان در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۲۷/۷ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۱۰ درصد آنها «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ» به ترتیب ۲/۷ و ۰/۷ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

در مطالعه حاضر به منظور طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان سمنان از دو ماتریس «عمر - درصد تخصیص» و «اندازه - اولویت» بهره گرفته و در نهایت مبتنی بر این دو ماتریس، اولویت‌بندی مشخصی به منظور مواجهه با پروژه‌های مذکور ارائه شده است. در خصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

- **طبقه یک:** پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)،
 - **طبقه دو:** پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - **طبقه سه:** پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - **طبقه چهار:** پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)،
 - **طبقه پنج:** پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد).
- بر اساس طبقه‌بندی فوق ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان تشکیل و نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص با اولویت‌بندی پنج‌گانه زیر تبیین شده است:

الف) اولویت ۱: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)

- ویژگی: چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

ب) اولویت ۲: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- اتمام یا اصلاح پروژه.

ج) اولویت ۳: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

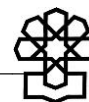
- ویژگی: از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
- تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه.

د) اولویت ۴: طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

- ویژگی: شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر،
- تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

ه) اولویت ۵: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)

- ویژگی: هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.
 - پیشنهاد نحوه برخورد:
 - نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی.
- اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما با توجه به تخصیص کم و گاه طول عمر بالای طرح‌های مستمر (نظیر تعمیر و نگهداری)، به‌نظر می‌رسد واکاوی دقیق همه پروژه‌های عمرانی اعم از مستمر و غیرمستمر و انتخاب نحوه صحیح مواجهه با آنها از ضرورت بالایی برخوردار است. در ادامه مهم‌ترین نکات حاصل از اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان سمنان براساس متدولوژی فوق‌الذکر ارائه می‌شود:
- از میان ۸ پروژه‌ای که به‌دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۶ پروژه «بسیار بزرگ» و ۲ پروژه «بزرگ» هستند. از این‌رو، اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بیش از ۵ میلیارد تومان است.
 - پروژه‌های اولویت دوم، عمدتاً در گروه پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند.



- پروژه‌های اولویت سوم، عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند.
 - حدود ۷۹ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است در زمره پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱ تا ۵۰ میلیارد تومان است.
 - حدود ۹۰ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ که بالغ بر ۹۴ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «بسیار کوچک» یا «کوچک» هستند.
 - با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است، بسته به درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه «بسیار کوچک» یا «کوچک» هستند و اعتبار پیش‌بینی‌شده برای هریک از آنها کمتر از ۱ میلیارد تومان است.
- شایان ذکر است همه مطالب و تحلیل‌های ارائه شده در گزارش حاضر به دلیل عدم ارائه گزارش‌های عملکرد و پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، براساس تخصیص ریالی ارائه شده‌اند.

مقدمه

پیوند میان برنامه‌ریزی فضایی کلان با طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی و متعاقب آن امکان‌سنجی، برآورد و تأمین اعتبارات آنها، همواره از عمده چالش‌های کشور بوده است. از طرفی طرح آمایش سرزمین به عنوان داعیه‌دار برنامه‌ریزی فضایی کشور همواره در مرحله تهیه و تصویب جامانده و به جرئت می‌توان گفت طرح‌های آمایش سرزمین تهیه شده (اقدامات ناقص انجام شده در سال‌های برنامه سوم توسعه به بعد)، هیچ‌گاه نتوانستند طبق انتظار اجرایی شوند یا در طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی کشور به عنوان سند فرادست تأثیرگذار باشند.

در سال‌های اخیر تهیه و تصویب طرح‌های آمایش استانی و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی جاری کشور، در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال نیاز است قوانین بودجه و طرح‌های آمایش به تفکیک هر استان و با دقت کامل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا بتوان میزان ارتباط این دو را ارزیابی کرد.

با فرض این موضوع که قانون بودجه باید با منطق مشخص و قابل دفاع، تخصیص بودجه را انجام دهد؛ به نظر می‌رسد میزان اعتبارات توزیع شده و تخصیص یافته به استان‌ها (فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده واحده قانون بودجه) باید با نیاز، عملکرد و شرایط استان و همچنین با رویکرد و هدف قانون، ارتباط معناداری برقرار کند.^۱

۱. این ارتباط باید از ذهن و رابطه تصمیم‌گیران به دور بوده و قابل تشخیص، تبیین و درک برای جامعه کارشناسی و بهره‌بردار باشد.

ازسوی دیگر، موضوع شفافیت میزان اعتبارات تخصیص یافته به استان‌ها اگرچه به احتمال زیاد باید به تفصیل در دستگاه‌های اجرایی مربوطه یا دفاتر موضوعی سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان‌های استانی آن وجود داشته باشد، لکن در قوانین بودجه‌ای که در اختیار جامعه مخاطب قرار می‌گیرد قابل ردیابی نیست.^۱ این نارسایی در قوانین بودجه می‌تواند ناشی از دو عامل باشد:

- اطلاعات در قانون بودجه قابل تشخیص است و فقط از نظر ارائه شکلی در جداول، تفکیک استانی آن موجود نیست.
 - اعتبارات از هردو لحاظ ماهوی و شکلی، قابلیت شناسایی استانی را ندارند.
- همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، بی‌تردید کشف و برقراری ارتباطات منطقی بودجه سالیانه با برنامه‌های توسعه کشور، هم از بابت ماهیت بودجه‌ریزی و هم از جنبه شفافیت، چالشی اساسی است.
- فرایند شفاف‌سازی منابع تخصیص یافته را می‌توان با توجه به اطلاعات در دسترس قوانین بودجه و با تحلیل توزیع استانی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آغاز کرد. شایان توجه است کشف رابطه معنادار میان عوامل برنامه‌ریزی فضایی (مشخصاً طرح‌های آمایشی) و اجزای بودجه (به‌ویژه طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی) در سطح استان‌ها نیازمند مطالعات جداگانه است که در آینده در دستور کار قرار خواهد گرفت.
- با این مقدمه، برای شفاف‌سازی ساختار طرح‌های عمرانی استانی در مطالعه حاضر، ابتدا پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین شده و در ادامه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه»، مورد واکاوی قرار گرفته و در نهایت جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه

در این قسمت از مطالعه به تبیین مفاهیم اساسی پیرامون طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته و سپس پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین می‌شود.

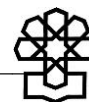
۱-۱. مفاهیم^۲

طبق بند «۱۰» ماده (۱) قانون برنامه و بودجه،^۳ «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به مجموعه عملیات و خدمات مشخصی اطلاق می‌شود که براساس مطالعات توجیهی فنی، اقتصادی و اجتماعی توسط دستگاه اجرایی، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به‌صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای، اجرا شده و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود.

۱. از یک جنبه می‌توان متصور شد که دولت و به تبع آن سازمان برنامه و بودجه کشور (به‌عنوان تدوین‌کننده لایحه و مجری قوانین بودجه که در نحوه ارائه این قوانین براساس قانون اساسی اختیار تام دارد) به این نوع تفکیک در قوانین بودجه قائل نیست و آن را جزء وظایف خود تلقی می‌کند.

۲. مطالب این بخش از گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری باعنوان «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی»، ۱۴۰۰ اخذ شده است.

۳. قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱.



طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ابعاد مختلف قابل طبقه‌بندی‌اند به‌طوری که از بُعد مقیاس به دو دسته «طرح‌های ملی» و «طرح‌های ملی استانی شده (طرح استانی ویژه سابق)»، از بُعد ماهیت به دو گروه «مستمر» و «غیرمستمر» و از بُعد نوع طرح به انواع «احداث»، «توسعه»، «مرمت» و غیره تقسیم می‌شوند.

- **طرح‌های ملی**، جنبه استراتژیک دارند و از لحاظ سرمایه‌گذاری، بزرگ و از نظر تکنولوژی پیچیده‌اند و آثار مترتب بر اجرای آنها نیز از یک منطقه فراتر می‌رود.

- **طرح‌های ملی استانی شده**، مجموعه‌ای از طرح‌های ملی هستند که در پیوست شماره (۱) قانون بودجه به‌صورت استانی مشخص شده‌اند.

- **طرح‌های مستمر و غیرمستمر**، طرح‌های پیوست شماره (۱) قانون بودجه از بعد دارا بودن سال شروع و خاتمه به دو بخش تقسیم می‌شوند: طرح‌های غیرمستمر (دارای سال شروع و خاتمه) و طرح‌های مستمر (فقط دارای سال شروع) که بیشتر ماهیت تعمیر، نگهداری و تأمین تجهیزات دارند (فصیحی، ۱۴۰۰).

طبقه‌بندی طرح‌های عمرانی در پیوست شماره (۱) قانون بودجه، بدین ترتیب است که هر طرح در ذیل یک برنامه و هر برنامه در ذیل یک فصل و هر فصل در ذیل یکی از امور ۱۰ گانه جای می‌گیرد. اطلاعات تکمیلی هر طرح شامل تعداد پروژه، شرح عملیات، میزان پیشرفت فیزیکی و ریالی و سایر اطلاعات مالی و نظارتی در موافقتنامه‌ای که به نام هر طرح پیش‌بینی شده ارائه می‌شود. موافقتنامه عقدی است حقوقی-فنی و مالی که دستگاه اجرایی تعهد می‌کند از یک طرف شرح عملیات مندرج در آن را رعایت کند و از طرف دیگر سازمان برنامه و بودجه به‌موازات پیشرفت فیزیکی عملیات، اعتبارات مصوب را براساس تخصیص اعتبار در اختیار دستگاه اجرایی قرار دهد.

- **موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای** از تعدادی فرم و ضمیمه تشکیل می‌شود به‌طوری که در فرم (۱) به خلاصه طرح، در فرم (۲) به گزارش توجیهی طرح، در فرم (۳) به منابع تأمین اعتبار هر پروژه ذیل طرح، در فرم (۴) به اعتبارات برحسب فصول سرمایه‌گذاری، در فرم (۵) به خلاصه پروژه‌ها و در فرم ضمیمه (۲) به میزان و نوع سرمایه‌گذاری در طرح‌ها به تفکیک تأمین منابع (عمومی و داخلی) شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت اشاره می‌شود.

طبق دستورالعمل اجرایی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، کارگروه استانی ماده (۲۳)، وظیفه بررسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سطح استان را برعهده دارد و تصویب نهایی آن به‌عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

کمیسیون و کارگروه استانی برای عمل به ماده (۲۳) قانون مذکور ایجاد شده است. طبق بند «الف» این ماده، عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمان‌بندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل ازسوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالیانه منظور می‌شود، به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (فصیحی، ۱۴۰۰).

۱-۲. پایه‌های آماری

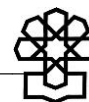
براساس اطلاعات ارائه شده توسط «معاونت امور استان‌ها و مناطق سازمان برنامه و بودجه کشور»، به‌طور کلی تأمین اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در سطح استان‌ها می‌تواند از محل منابع بودجه‌ای و غیربودجه‌ای تأمین شود.^۱ همان‌طور که بیان شد در بودجه‌های سنواتی منابع و مصارف به دو بخش ملی و استانی تقسیم می‌گردد که منظور از مصارف استانی، اعتبارات تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌هاست که در جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه لحاظ می‌شود. فارغ از ابهام‌های مختلف در بودجه و نحوه عملکرد آن، یکی از ابهام‌های اصلی بودجه را می‌توان نحوه توزیع اعتبار هریک از استان‌ها دانست. زیرا اعتبارات توزیعی استان‌ها به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد محدود نمی‌شود؛ به عبارت دیگر با فرض اینکه همه مصارف در یک مکان به وقوع می‌پیوندد که در محدوده یکی از استان‌ها واقع شده، پس همه مصارف می‌توانند تقسیم‌بندی استانی داشته باشد؛ لکن برخی مصارف که ماهیت ملی پیدا می‌کند باید از بقیه اعتبارات مجزا باشد. نحوه تمایز مصارف برخی دستگاه‌های اجرایی دارای ماهیت ملی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

- دستگاه‌های اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آنها که حکم سیاستگذاری یا نظارت عالی را برای کشور دارند و شمول اثر این فعالیت‌ها مربوط به حوزه‌های فعالیت خارجی یا عمومی کل کشور است (مانند مرکز سه قوه و برخی وزارتخانه‌ها یا نهادهای)،
- دستگاه اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آن، حکم راهبری اجرایی یا سیاستگذاری بخشی را داراست و به‌عنوان دستگاه اصلی وظیفه هماهنگی دستگاه‌های استانی تابعه را دارد (مانند بخش ملی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها)،
- ارگان‌های نظامی (و نه انتظامی) و امنیتی،
- دستگاه‌هایی که فقط یک مجموعه مرکزی و ملی دارند و تفکیک عملیات استانی آنها نیازمند پایگاه داده خاص و طبقه‌بندی شده است که در وضعیت کنونی این تمایز امکان‌پذیر نیست (مانند اعتبارات مربوط به برخی صندوق‌های بیمه)، در یک نتیجه کلی می‌توان ادعا کرد که اعتبارات مندرج در قانون بودجه سالیانه بجز در چهار مورد فوق‌الذکر، حتی اگر قابل تفویض به استان‌ها نباشد، می‌تواند قابل تقسیم به استان‌ها باشد. همچنین می‌توان گفت ارائه یک بررسی کامل در این زمینه به دلیل کمبود اطلاعات، عدم دسترسی آسان به اطلاعات موجود و طبقه‌بندی شدن برخی اطلاعات، امکان‌پذیر نیست. اما می‌توان بررسی داده‌های مندرج در قوانین بودجه را به‌عنوان گام نخست تلقی کرد.^۲ اصول مهم و حائز اهمیت در تفکیک استانی طرح‌ها در پنج دسته زیر قابل دسته‌بندی است:^۳
- برخی طرح‌ها با اعتبار ملی مربوط به دستگاه‌های ملی و در راستای وظایف حاکمیتی دستگاه‌ها اجرایی می‌شوند که مشخصه تفکیک استانی ندارند.

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به پیوست شماره ۱.

۲. هرچند در این راه نیز، عدم دسترسی به داده‌های دارای فرمت قابل ویرایش، مشکل اصلی محسوب شده، تحلیل را زمانبر کرده است و در برخی موارد باعث بروز خطاهایی می‌شود.

۳. اعتبارات استانی جدول (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه را نیز می‌توان به این ۵ دسته افزود. اما از آنجاکه نحوه توزیع این اعتبارات و پروژه‌های آن مشخص نیست؛ این موضوع محل بحث نخواهد بود.



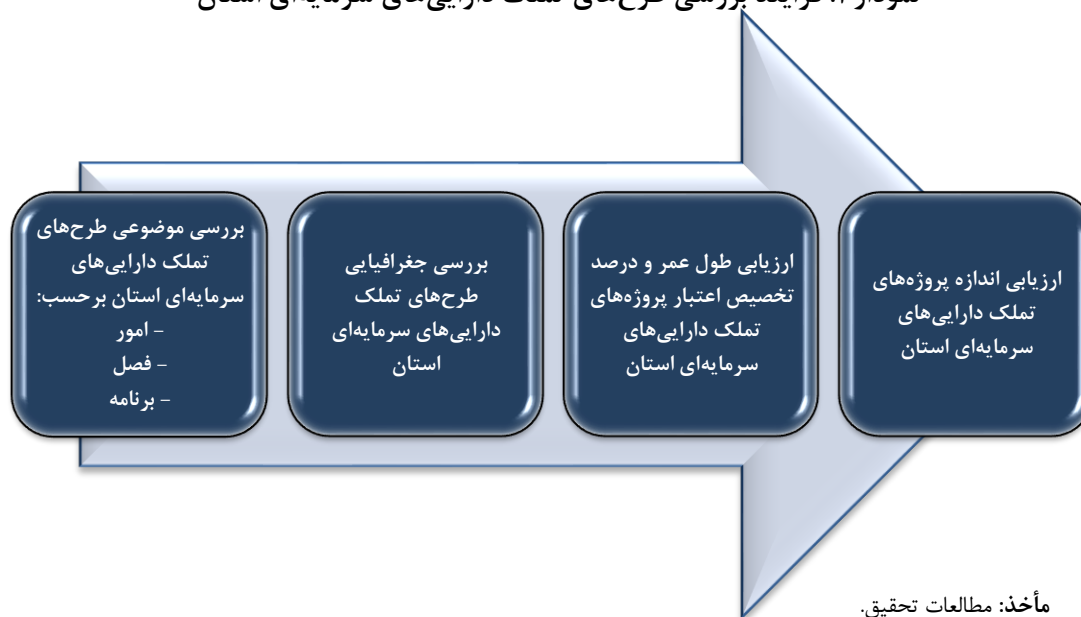
- برخی دیگر از طرح‌های با اعتبار ملی میان همه استان‌ها (یا بسیاری از استان‌ها) مشترک‌اند و در سطح طرح، که در قانون ذکر می‌شود، امکان تفکیک ندارند و به احتمال زیاد در سطح پروژه قابلیت تفکیک دارند که به دلیل عدم دسترسی به این سطح از اطلاعات، در این مطالعه امکان محاسبه اعتبار آن وجود ندارد.^۱
- دسته سوم شامل طرح‌هایی با اعتبار ملی است که بین چند استان مشخص تعریف شده‌اند. این طرح‌ها هرچند قابلیت تشخیص استان‌های برخوردار از آن طرح‌ها را دارند، اما به دلیل مشخص نبودن سهم هر استان از اعتبارات آن طرح، امکان محاسبه سهم اعتباری هر استان وجود ندارد.
- طرح‌هایی با اعتبار ملی که براساس نام طرح قابلیت تفکیک استانی را دارا بوده و مکان اجرای طرح کاملاً مشهود و ویژه یک استان است. این طرح‌ها در سال‌های بررسی شده، همواره بیش از نیمی از طرح‌های ملی مندرج در پیوست یک را شامل شده‌اند.
- طرح‌هایی با اعتبار ملی که مبادله موافقتنامه آن در استان انجام می‌شود و با عنوان طرح‌های استانی ویژه قلمداد می‌شود. این طرح‌ها به طور کامل قابلیت تفکیک استانی دارند. تا پیش از سال ۱۳۹۷، این گونه طرح‌ها در قالب یک جدول مستقل در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شد؛ اما پس از این سال، جدول مذکور حذف شد و طرح‌های استانی ویژه به صورت ستاره‌دار به همراه سایر طرح‌ها در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شود.^۲
- از آنجا که بررسی اعتبارات هزینه‌ای، مؤکداً فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده واحده قوانین بودجه از نظر ماهوی و شکلی قابلیت تفکیک استانی ندارد^۳ بنابراین گزارش حاضر مبتنی بر داده‌های پایگاه اطلاعاتی «سامانه نظارت ۴»^۴ سازمان برنامه و بودجه، اعتبارات عمرانی تخصیص یافته به استان‌ها از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای را بررسی کرده است.

۳-۱. روش مطالعه

گزارش حاضر با روش تحلیلی- توصیفی انجام شده است. به عبارت دیگر تلاش شده وضعیت موجود پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان بررسی و به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی پرداخته شود. به این منظور طبقه‌بندی و توصیف طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان به شرح زیر انجام شده است:

۱. در پیوست شماره (۱) بودجه به این ردیف‌ها؛ ردیف‌های گلوبال اطلاق می‌شود.
۲. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، این طرح‌ها در پیوستی جداگانه با عنوان اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ گنجانده شده است.
۳. به منظور بررسی این موارد باید اطلاعات لازم از سازمان برنامه و بودجه کشور استعلام و مطالبه شود که به دلیل ماهیت اطلاعات و گزارش، امری ناشدنی جلوه می‌کند.
۴. سامانه مذکور، تمامی پروژه‌های عمرانی استان‌ها که برای آنها موافقتنامه مبادله شده است را براساس همه اعتبارات تخصیص یافته اعم از بودجه‌ای و غیربودجه‌ای ارائه می‌کند.

نمودار ۱. فرایند بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان



درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

نمودار ۲. طبقه‌بندی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان



مأخذ: همان.



براساس طبقه‌بندی فوق، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان به شکل زیر ارائه شده است:

جدول ۱. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (تعداد پروژه)

عمر پروژه	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
درصد تخصیص اعتبار					
کمتر از ۲۰ درصد					
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد					
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد					
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد					
۸۰ درصد و بیشتر					

مأخذ: مطالعات تحقیق.

نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص فوق در جدول زیر تبیین شده است:

جدول ۲. اولویت‌بندی پروژه‌های موجود در ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان و ارائه پیشنهادهایی برای مواجهه با پروژه‌های موجود در هر اولویت

اولویت	گروه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر - تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر - اتمام یا اصلاح پروژه	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر - تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: همان.

همچنین ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان برحسب اعتبار پروژه صورت پذیرفته است. لازم به ذکر است با توجه به نتایج جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان سازمان برنامه و بودجه و خبرگان حوزه مورد بررسی، در حال حاضر طبقه‌بندی مشخصی برای ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های

سرمایه‌ای وجود ندارد و تعاریف به کار رفته در این گزارش در خصوص طول عمر، صرفاً تعاریف عملیاتی ناظر به این گزارش است. بر این اساس دسته‌بندی مذکور عبارت است از:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،
 - پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،
 - پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،
 - پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،
 - پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.
- در نهایت، به منظور ارائه تحلیل‌های تکمیلی، ماتریس اولویت-اندازه برای هر استان به شکل زیر تهیه شده است:

جدول ۳. ماتریس اندازه-اولویت برحسب تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان

اندازه پروژه	اولویت پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک							
کوچک							
متوسط							
بزرگ							
بسیار بزرگ							
جمع							

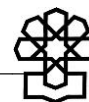
مأخذ: همان.

۴-۱. محدودیت‌های مطالعه

گزارش حاضر مشابه بسیاری از پژوهش‌های مبتنی بر آمار و داده، مشمول سطحی از محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. در ادامه به مهم‌ترین محدودیت‌ها اشاره شده است:

- این گزارش بر اساس مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. از این رو، پروژه‌هایی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ خاتمه یافته‌اند اساساً جایی در تحلیل حاضر ندارند.
- به دلیل کمبود اطلاعات و عدم دسترسی آسان به همه اطلاعات موجود، امکان ارائه یک بررسی صد درصدی و کامل وجود ندارد.

- برخی مصارف بودجه‌ای به دلیل ماهیت ملی آنها امکان تخصیص به استان‌ها را ندارند.
- قرار داشتن بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر و ویژگی سالیانه بودن آنها، قضاوت در مورد تکرار پروژه‌های مذکور در بودجه‌های سنواتی را دشوار می‌کند.
- با توجه به اینکه مفهوم طرح در بُعد ملی و استانی باهم تفاوت‌هایی دارند و طرح در سطح ملی، مستقل و در سطح استان متأثر از چند پروژه است، امکان دارد طولانی شدن طول عمر یک پروژه از یک طرح منجر به طولانی شدن عمر طرح شود. در حالی که سایر پروژه‌های طرح مورد نظر ممکن است مدت‌ها قبل خاتمه یافته باشند.

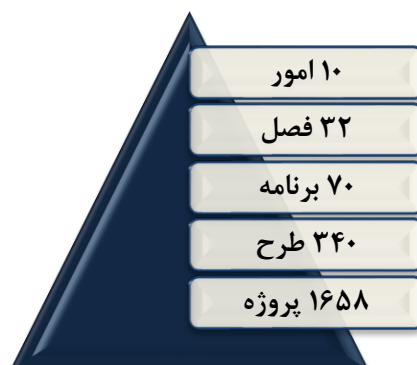


- برخی از پروژه‌های جاری در استان‌ها محصول تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولان استانی نبوده و به انحای مختلف و از محل منابع غیراستانی آغاز شده‌اند؛ از این رو نمی‌توان طولانی شدن آنها را به عملکرد استان نسبت داد.
- درخصوص توزیع جغرافیایی پروژه‌ها در سطح استان‌ها باید به این نکته دقت شود که در برخی موارد، مکان استراتژیک برای بارگذاری پروژه‌ها مرکز استان بوده و عملاً بخشی از عدم توازن در توزیع پروژه‌های عمرانی در سطح استان اجتناب‌ناپذیر است.
- از سال ۱۳۹۲ گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی ارائه نشده است و این موضوع می‌تواند تحلیل‌ها و پیشنهادهای ارائه شده درخصوص مواجهه با پروژه‌های مذکور را تا حدی دچار کاستی کند.

۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان در سال ۱۳۹۸

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، در سال ۱۳۹۸ در استان سمنان، ۱۶۵۸ پروژه فعال در قالب ۳۴۰ طرح عمرانی وجود داشته است که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۷ آغاز شده است. شایان ذکر است، طرح‌های عمرانی استان سمنان، در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۰ برنامه طبقه‌بندی شده‌اند:

نمودار ۳. طبقه‌بندی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان



مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، خلاصه‌ای از وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان، گزارش شده است:

نمودار ۴. خلاصه وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان



مأخذ: همان.

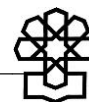
۱-۲. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان

به‌منظور بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان، طرح‌های یاد شده براساس «امور»، «فصول» و «برنامه‌های مختلف»، مذاقه و کندوکاو شده است:

۱-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب امور

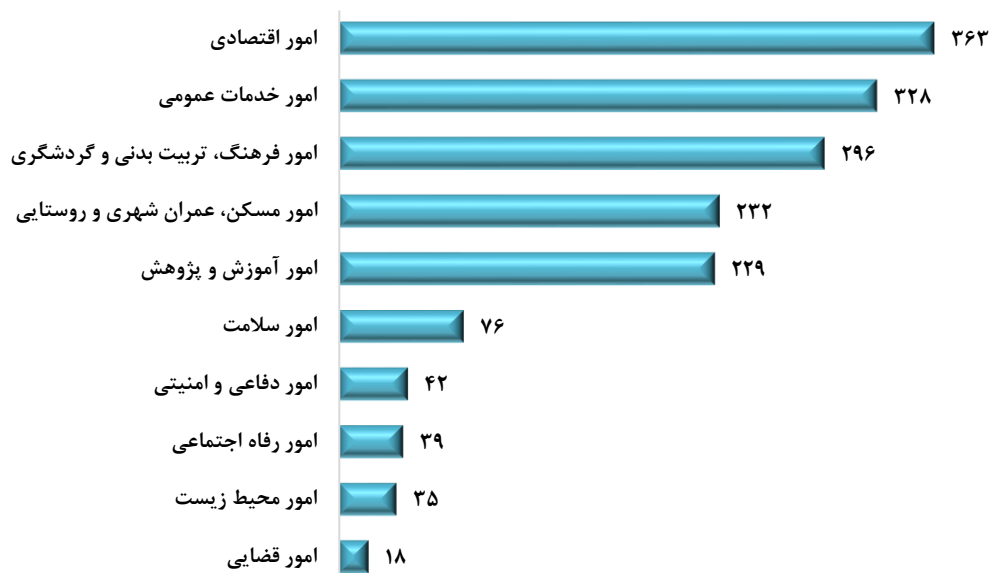
همان‌گونه که مورد اشاره قرار گرفت، طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان، درمجموع در قالب ۱۰ امور مختلف تعریف شده‌اند که این امور عبارتند از:

- امور اقتصادی،
- امور مسکن، عمران شهری و روستایی،
- امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری،
- امور آموزش و پژوهش،
- امور سلامت،
- امور قضایی،
- امور خدمات عمومی،
- امور رفاه اجتماعی،
- امور دفاعی و امنیتی،
- امور محیط زیست.



با توجه به بررسی‌های صورت گرفته «امور اقتصادی» مهم‌ترین امور در برنامه‌های عمرانی استان سمنان محسوب می‌شود. همان‌گونه که در نمودار زیر مشخص است، از ۱۶۵۸ پروژه عمرانی استان سمنان، ۳۶۳ پروژه در قالب «امور اقتصادی»، ۳۲۸ پروژه در قالب «امور خدمات عمومی» و ۲۹۶ پروژه در قالب «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» تعریف شده است که در مجموع ۵۹/۵ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شوند:

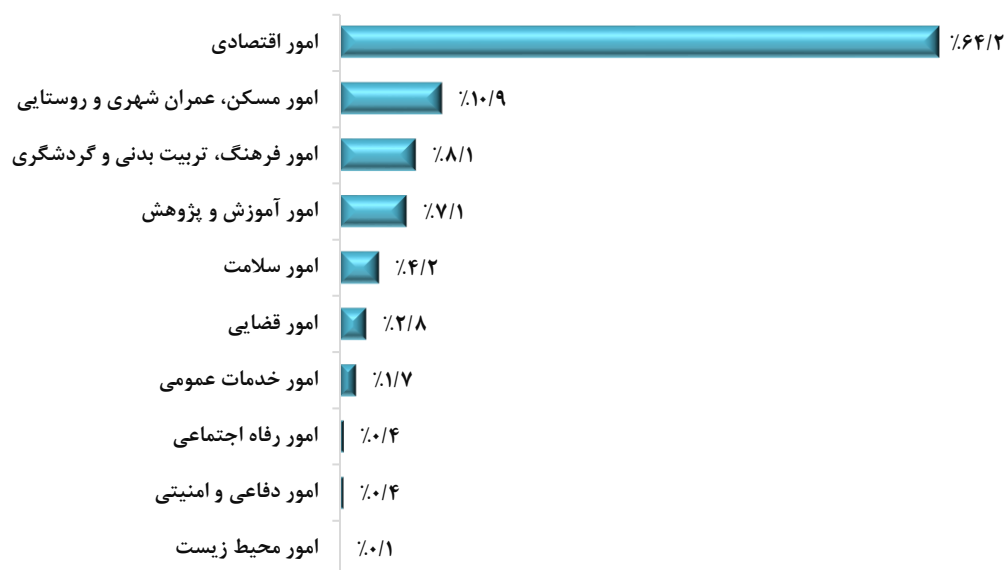
نمودار ۵. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور مختلف در استان سمنان



مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم امور مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان سمنان نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود «امور اقتصادی» با اختلافی شدید نسبت به سایر امور، سهم قابل توجهی از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده است. امور یادشده به‌تنهایی ۶۴/۲ درصد از اعتبارات تخصیصی استان را جذب کرده است. از این منظر، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» به‌ترتیب با سهم ۱۰/۹ و ۸/۱ درصدی در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند:

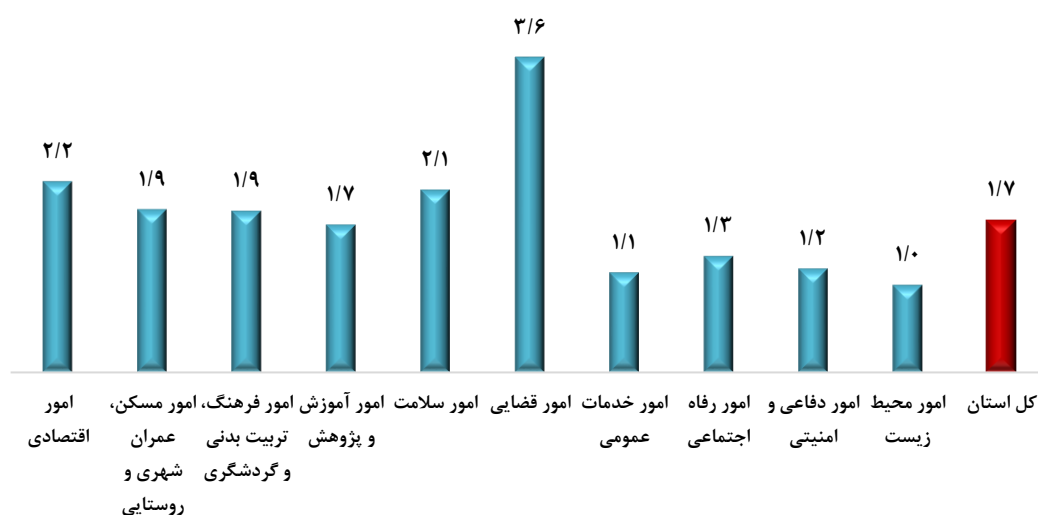
نمودار ۶. سهم امور مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان سمنان



مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز عمر متوسط^۱ پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از امور مختلف در استان سمنان در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۷. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان
بر حسب امور مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)



مأخذ: همان.

۱. عمر متوسط پروژه‌های عمرانی در استان از طریق میانگین حسابی محاسبه شده است.



با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ پایین و معادل ۱/۷ سال است. در «امور اقتصادی» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» که بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند میانگین طول عمر پروژه‌ها بیشتر از متوسط کل استان است. بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها، مربوط به «امور قضایی» بوده که میانگین طول عمر پروژه‌های عمرانی آنها در سال ۱۳۹۸ به ۳/۶ سال رسیده است.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سمنان برحسب امور مختلف ارائه شده است:

جدول ۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سمنان برحسب امور (میلیون ریال / درصد)

عنوان امور	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
امور خدمات عمومی	۷۶.۴۴۷	۲۶۳.۱۲۳	۱۴۶.۲۹۶	۲۲۲.۷۴۳	۷۴.۶۳۰	۴۱۴.۲۰۰	۵۳/۸
امور دفاعی و امنیتی	۳۰.۷۰۰	۳۲.۸۸۷	۱۸.۲۸۵	۴۸.۹۸۵	۹.۷۸۷	۷۳.۳۷۴	۶۶/۸
امور قضایی	۳۰۸.۹۴۴	۱۰۲.۰۶۴	۵۶.۷۴۸	۳۶۵.۶۹۲	۱۳.۲۸۷	۴۲۴.۲۹۵	۸۶/۲
امور اقتصادی	۶.۹۱۰.۳۵۲	۲.۵۱۵.۸۷۹	۱.۳۹۸.۸۲۹	۸.۳۰۹.۱۸۱	۲۲.۳۹۹.۸۴۲	۳۱.۸۲۶.۰۷۳	۲۶/۱
امور محیط زیست	۰	۱۲.۵۰۰	۶.۹۵۰	۶.۹۵۰	۲۱.۷۸۷	۳۴.۲۸۷	۲۰/۳
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۹۹۴.۲۸۶	۷۵۸.۹۳۸	۴۲۱.۹۷۰	۱.۴۱۶.۲۵۵	۴۰۰.۳۸۶	۲.۱۵۳.۶۱۰	۶۵/۸
امور سلامت	۲۷۲.۸۵۷	۴۸۰.۲۸۹	۲۶۷.۰۴۱	۵۳۹.۸۹۸	۱۷۳.۹۴۰	۹۲۷.۰۸۶	۵۸/۲
امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۶۹۷.۷۰۹	۶۴۰.۰۹۰	۳۵۵.۸۹۰	۱.۰۵۳.۵۹۹	۳۴۴.۳۶۹	۱.۶۸۲.۱۶۸	۶۲/۶
امور آموزش و پژوهش	۴۵۶.۱۲۹	۸۴۱.۳۹۴	۴۶۷.۸۱۵	۹۲۳.۹۴۴	۴۸۶.۳۹۱	۱.۷۸۳.۹۱۴	۵۱/۸
امور رفاه اجتماعی	۱۷.۱۲۴	۶۰.۹۱۴	۳۳.۸۶۸	۵۰.۹۹۲	۲۸.۲۲۰	۱۰۶.۲۵۸	۴۸/۰
کل استان	۹.۷۶۴.۵۴۸	۵.۷۰۸.۰۷۸	۳.۱۷۳.۶۹۱	۱۲.۹۳۸.۲۳۹	۲۳.۹۵۲.۶۳۹	۳۹.۴۲۵.۲۶۵	۳۲/۸

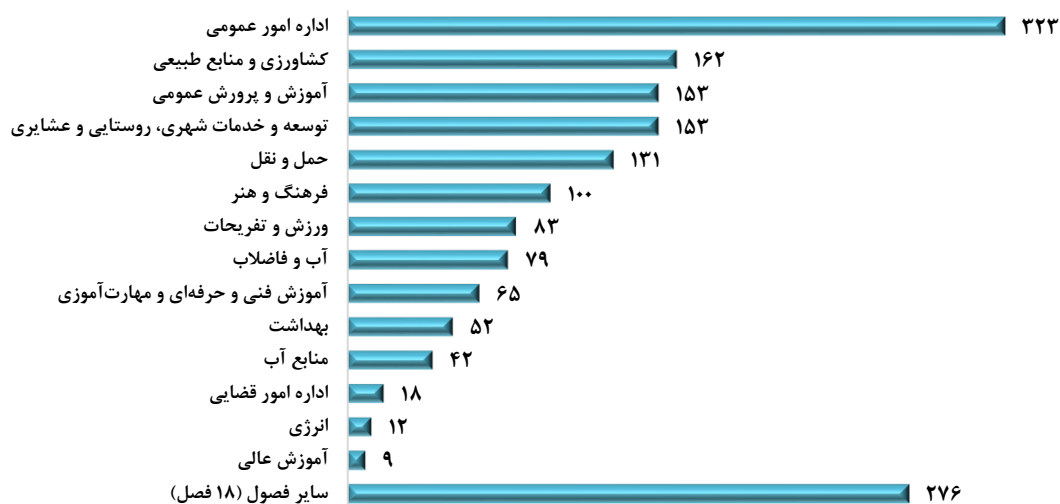
مأخذ: همان.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان بر حسب فصل

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان، در قالب ۳۲ فصل مختلف تعریف شده‌اند که از آن میان، ۱۴ فصل مهم‌ترین فصول عمرانی استان محسوب می‌شوند و بیش از ۸۳ درصد پروژه‌های عمرانی استان معادل ۱۳۸۲ پروژه را به خود اختصاص داده‌اند و سهم ۱۸ فصل دیگر حدود ۱۷ درصد است. شایان ذکر است، حدود ۴۸ درصد پروژه‌های استان صرفاً در قالب ۴ فصل شامل فصول «اداره امور عمومی»، «کشاورزی و منابع طبیعی»، «آموزش و پرورش عمومی» و «حمل و نقل» تعریف شده‌اند:

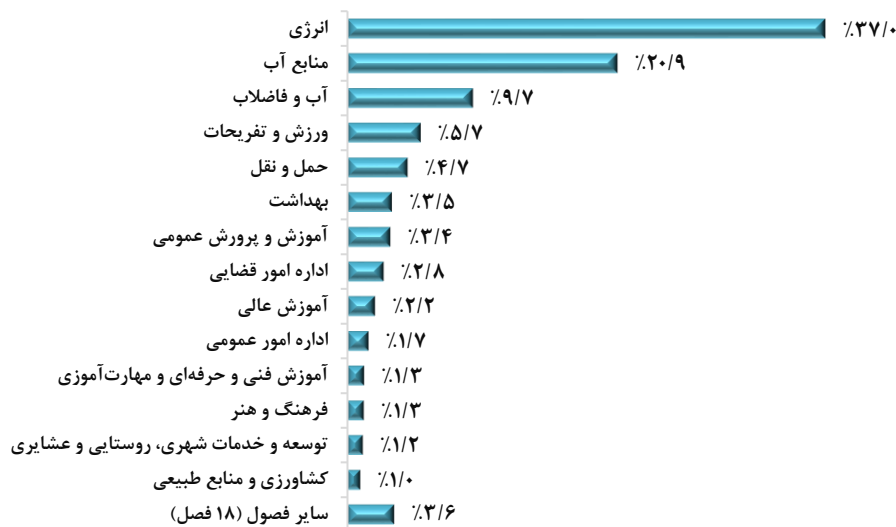
نمودار ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصول مختلف در استان سمنان



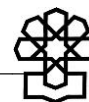
مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم فصول مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان سمنان نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود ۲ فصل «انرژی» و «منابع آب» که به‌ترتیب شامل ۱۲ و ۴۲ پروژه (مجموعاً ۳/۳ درصد کل پروژه‌ها) می‌شوند در مجموع ۵۷/۹ درصد از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان را به‌خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۱۲ فصل مهم دیگر که دربرگیرنده ۸۰/۱ درصد از پروژه‌های عمرانی استان هستند، ۳۸/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان سهم داشته‌اند و سهم سایر فصول (۱۸ فصل) تنها ۳/۶ درصد بوده است:

نمودار ۹. سهم فصول مختلف از اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان سمنان

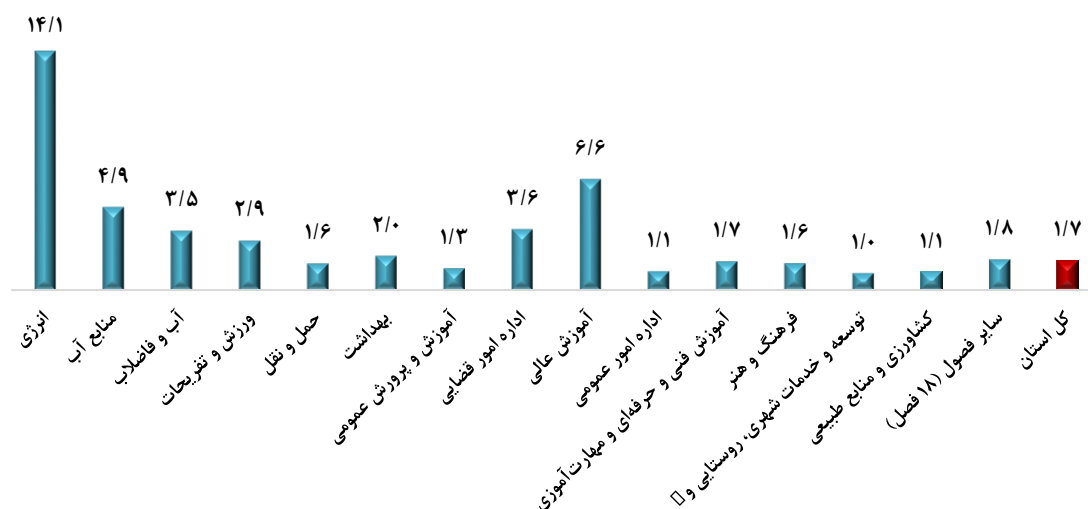


مأخذ: همان.



در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از فصول مختلف در استان سمنان در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۰. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
استان سمنان برحسب فصول مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)



مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه‌شده در نمودار فوق، با وجود پایین بودن متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸، متوسط طول پروژه‌های فصل «انرژی» به‌عنوان مهم‌ترین فصل عمرانی استان که بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده، بسیار بالا بوده و در سال ۱۳۹۸ به بیش از ۱۴ سال رسیده است.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سمنان برحسب فصول مختلف ارائه شده است:

جدول ۵. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سمنان برحسب فصل (میلیون ریال / درصد)

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل انرژی	۴.۱۴۸.۰۰۴	۱.۱۴۶.۴۸۱	۶۳۷.۴۴۳	۴.۷۸۵.۴۴۷	۱۵.۴۸۰.۲۸۱	۲۰.۷۷۴.۷۶۶	۲۳/۰
فصل منابع آب	۲.۳۴۱.۱۶۲	۶۵۶.۳۱۷	۳۶۴.۹۱۲	۲.۷۰۶.۰۷۴	۵.۶۳۶.۹۸۳	۸.۶۳۴.۴۶۲	۳۱/۳
فصل آب و فاضلاب	۹۹۳.۷۸۴	۴۷۸.۰۹۲	۲۶۵.۸۱۹	۱.۲۵۹.۶۰۳	۳۸۴.۸۳۰	۱.۸۵۶.۷۰۶	۶۷/۸
فصل ورزش و تفریحات	۵۳۱.۳۴۷	۳۶۹.۰۷۰	۲۰۵.۲۰۳	۷۳۶.۵۴۹	۲۲۲.۱۱۹	۱.۱۲۲.۵۳۶	۶۵/۶
فصل حمل و نقل	۳۳۷.۱۸۶	۴۸۱.۸۶۲	۲۶۷.۹۱۵	۶۰۵.۱۰۱	۷۸۹.۹۹۱	۱.۶۰۹.۰۳۹	۳۷/۶
فصل بهداشت	۲۱۴.۳۰۶	۴۲۵.۲۹۹	۲۳۶.۴۶۶	۴۵۰.۷۷۲	۱۲۲.۵۰۰	۷۶۲.۱۰۵	۵۹/۱
فصل آموزش و پرورش عمومی	۱۱۸.۴۴۲	۵۶۸.۷۲۴	۳۱۶.۲۱۱	۴۳۴.۶۵۳	۳۶۴.۴۶۷	۱.۰۵۱.۶۳۳	۴۱/۳
فصل اداره امور قضایی	۳۰۸.۹۴۴	۱۰۲.۰۶۴	۵۶.۷۴۸	۳۶۵.۶۹۲	۱۳.۲۸۷	۴۲۴.۲۹۵	۸۶/۲
فصل آموزش عالی	۲۳۹.۱۷۱	۷۳.۳۷۵	۴۰.۷۹۷	۲۷۹.۹۶۸	۲۵.۵۸۸	۳۳۸.۱۳۴	۸۲/۸
فصل اداره امور عمومی	۷۱.۴۷۲	۲۵۹.۳۱۶	۱۴۴.۱۸۰	۲۱۵.۶۵۲	۷۱.۶۳۰	۴۰۲.۴۱۸	۵۳/۶
فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۷۳.۸۴۳	۱۷۴.۹۴۵	۹۷.۲۶۹	۱۷۱.۱۱۲	۹۶.۳۳۶	۳۴۵.۱۲۴	۴۹/۶
فصل فرهنگ و هنر	۱۰۵.۴۷۱	۱۱۱.۳۹۵	۶۱.۹۳۶	۱۶۷.۴۰۷	۷۴.۲۶۵	۲۹۱.۱۳۱	۵۷/۵
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۵۰۲	۲۸۰.۸۴۶	۱۵۶.۱۵۰	۱۵۶.۶۵۲	۱۵.۵۵۶	۲۹۶.۹۰۴	۵۲/۸
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱۱.۸۹۴	۲۱۵.۹۷۹	۱۲۰.۰۸۴	۱۳۱.۹۷۸	۴۹۲.۵۸۷	۷۲۰.۴۶۰	۱۸/۳
فصل دین و مذهب	۵۲.۴۲۱	۸۵.۹۰۲	۴۷.۷۶۲	۱۰۰.۱۸۳	۴۳.۶۵۰	۱۸۱.۹۷۳	۵۵/۱
فصل درمان	۵۸.۵۵۱	۵۴.۹۹۰	۳۰.۵۷۴	۸۹.۱۲۵	۵۱.۴۴۰	۱۶۴.۹۸۱	۵۴/۰
فصل صنعت و معدن	۷۲.۱۰۶	۱۵.۲۴۰	۸.۴۷۳	۸۰.۵۷۹	۰	۸۷.۳۴۶	۹۲/۳
فصل امداد و نجات	۱۷.۱۲۴	۵۲.۱۰۰	۲۸.۹۶۸	۴۶.۰۹۲	۲۱.۱۰۰	۹۰.۳۲۴	۵۱/۰
فصل حفظ نظم و امنیت عمومی	۳۰.۷۰۰	۲۰.۴۰۰	۱۱.۳۴۲	۴۲.۰۴۲	۴.۳۴۰	۵۵.۴۴۰	۷۵/۸
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۲۴.۶۷۳	۲۴.۳۵۰	۱۳.۵۳۹	۳۸.۲۱۲	۰	۴۹.۰۲۳	۷۷/۹
فصل میراث فرهنگی	۰	۳۵.۴۰۰	۱۹.۶۸۲	۱۹.۶۸۲	۰	۳۵.۴۰۰	۵۵/۶
فصل رسانه	۳.۸۰۴	۱۸.۱۹۰	۱۰.۱۱۴	۱۳.۹۱۸	۳.۹۳۵	۲۵.۹۲۹	۵۳/۷
فصل گردشگری	۰	۱۴.۰۰۲	۷.۷۸۵	۷.۷۸۵	۰	۱۴.۰۰۲	۵۵/۶
فصل صنایع دستی	۴.۶۶۶	۴.۶۶۰	۲.۵۹۱	۷.۲۵۷	۴۰۰	۹.۷۲۶	۷۴/۶
فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی	۴.۹۷۵	۳.۸۰۷	۲.۱۱۷	۷.۰۹۲	۳.۰۰۰	۱۱.۷۸۲	۶۰/۲
فصل دفاع	۰	۱۲.۴۸۷	۶.۹۴۳	۶.۹۴۳	۵.۴۴۷	۱۷.۹۳۴	۳۸/۷
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	۰	۱۰.۷۰۰	۵.۹۴۹	۵.۹۴۹	۲۱.۷۲۷	۳۲.۴۲۷	۱۸/۳
فصل حمایتی	۰	۶.۳۹۰	۳.۵۵۳	۳.۵۵۳	۵.۶۹۰	۱۲.۰۸۰	۲۹/۴
فصل توانبخشی	۰	۲.۴۲۴	۱.۳۴۷	۱.۳۴۷	۱.۴۳۰	۳.۸۵۴	۳۵/۰
فصل مدیریت پسماند	۰	۱.۵۰۰	۸۳۴	۸۳۴	۰	۱.۵۰۰	۵۵/۶
فصل تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۰	۱.۴۷۱	۸۱۸	۸۱۸	۰	۱.۴۷۱	۵۵/۶
فصل کاهش آلودگی	۰	۳۰۰	۱۶۷	۱۶۷	۶۰	۳۶۰	۴۶/۳
کل استان	۹.۷۶۴.۵۴۸	۵.۷۰۸.۰۷۸	۳.۱۷۳.۶۹۱	۱۲.۹۳۸.۲۳۹	۲۳.۹۵۲.۶۳۹	۳۹.۴۲۵.۲۶۵	۳۲/۸

مأخذ: همان.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.



براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، نسبت تخصیص اعتبار فصل «انرژی» که به تنهایی ۳۷ درصد کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان سمنان را به خود اختصاص داده، بسیار اندک و معادل ۲۳ درصد است و هنوز ۷۷ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی فصل یادشده تخصیص داده نشده است. همچنین از میان ۱۳ فصل مهم دیگر استان، میزان تخصیص اعتبار ۳ فصل شامل «کشاورزی و منابع طبیعی»، «منابع آب» و «حمل و نقل»، همانند فصل «انرژی»، نامطلوب و بین ۱۸ تا ۳۸ درصد است. از سوی دیگر، ۶ فصل «آموزش و پرورش عمومی»، «آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی»، «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «اداره امور عمومی»، «فرهنگ و هنر» و «بهداشت» از وضعیت نسبتاً مساعدتری برخوردارند و بین ۴۱ تا ۶۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. همچنین ۴ فصل «ورزش و تفریحات»، «آب و فاضلاب»، «آموزش عالی» و «اداره امور قضایی»، با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار بین ۶۵ تا بیش از ۸۶ درصد، وضعیت مطلوب‌تری دارند.

۳-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب برنامه

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان در قالب ۷۰ برنامه مختلف تعریف شده‌اند. در این میان، ۱۱ برنامه دربرگیرنده ۴۰۷ پروژه عمرانی استان هستند و در مجموع ۸۴/۶ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند. به این ترتیب، ۵۹ برنامه دیگر استان، ضمن شامل شدن ۱۲۵۱ پروژه عمرانی، صرفاً ۱۵/۴ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند. در این خصوص، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب برنامه‌های مختلف، در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۱۱. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه‌های مختلف در استان سمنان



مأخذ: همان.

همان گونه که در نمودار فوق مشخص است در استان سمنان، بخش عمده پروژه‌های عمرانی متعلق به ۵۹ برنامه‌ای است که سهم هرکدامشان از اعتبارات تخصیص یافته استان کمتر از ۲ درصد بوده و در طبقه «سایر برنامه‌ها» جای

گرفته‌اند. لکن در میان ۱۱ برنامه مهم استان، برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای» با برخورداری از ۱۱۵ پروژه عمرانی استان، مهم‌ترین برنامه از منظر تعداد پروژه محسوب می‌شود.

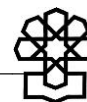
همچنین در نمودار زیر، سهم برنامه‌های مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان سمنان نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود ۳۷ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان صرفاً به برنامه «توسعه امور برق» اختصاص داده شده است. از این منظر برنامه‌های «عرضه آب» و «تأمین آب» به ترتیب با سهم ۷/۴ و ۷/۱ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند:

نمودار ۱۲. سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات تخصیص یافته
به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان سمنان

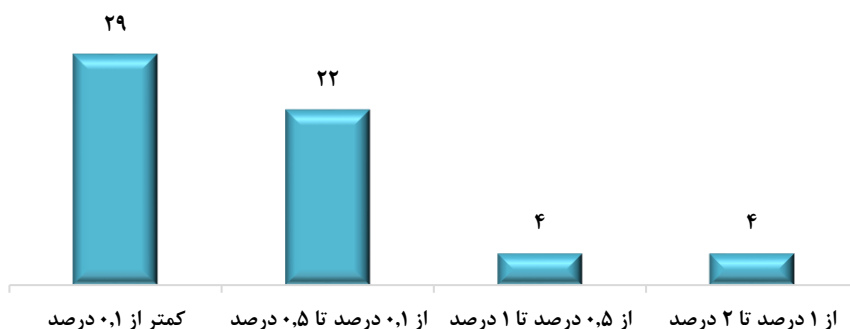


مأخذ: همان.

شایان ذکر است در میان ۵۹ برنامه استان که براساس اطلاعات مندرج در نمودار فوق مجموعاً ۱۵/۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند، سهم ۲۹ برنامه بسیار ناچیز و کمتر از ۰/۱ درصد بوده است. ۲۲ برنامه بین ۰/۱ تا ۰/۵ درصد و ۴ برنامه نیز بین ۰/۵ تا ۱ درصد سهم داشته‌اند. درنهایت، سهم ۴ برنامه از ۵۹ برنامه یادشده بین ۱ تا ۲ درصد بوده است:



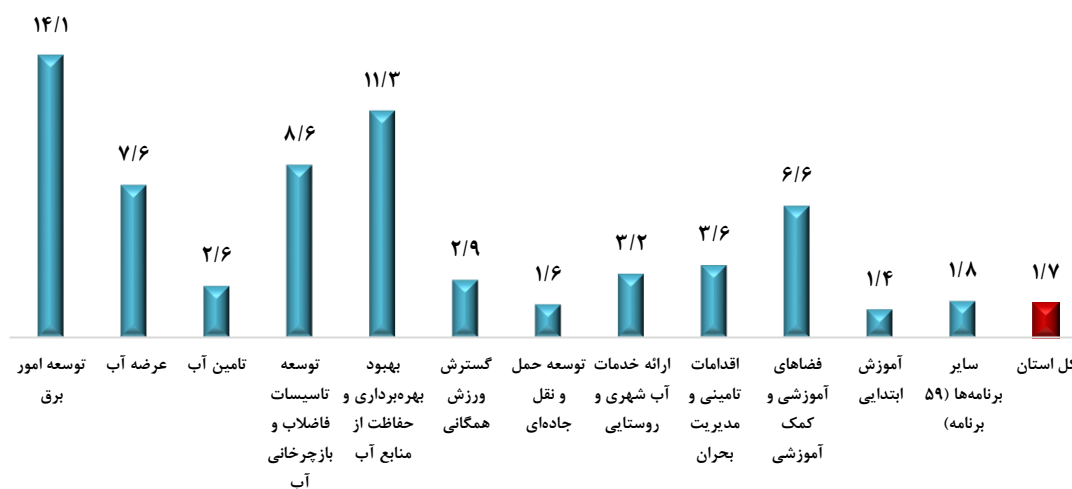
نمودار ۱۳. بررسی وضعیت سهم ۵۹ برنامه کم‌اهمیت استان سمنان
از کل اعتبارات تخصیص یافته استان (تعداد برنامه)



مأخذ: همان.

در نمودار زیر، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از برنامه‌های مختلف در استان سمنان در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۴. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان
برحسب برنامه‌های مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)



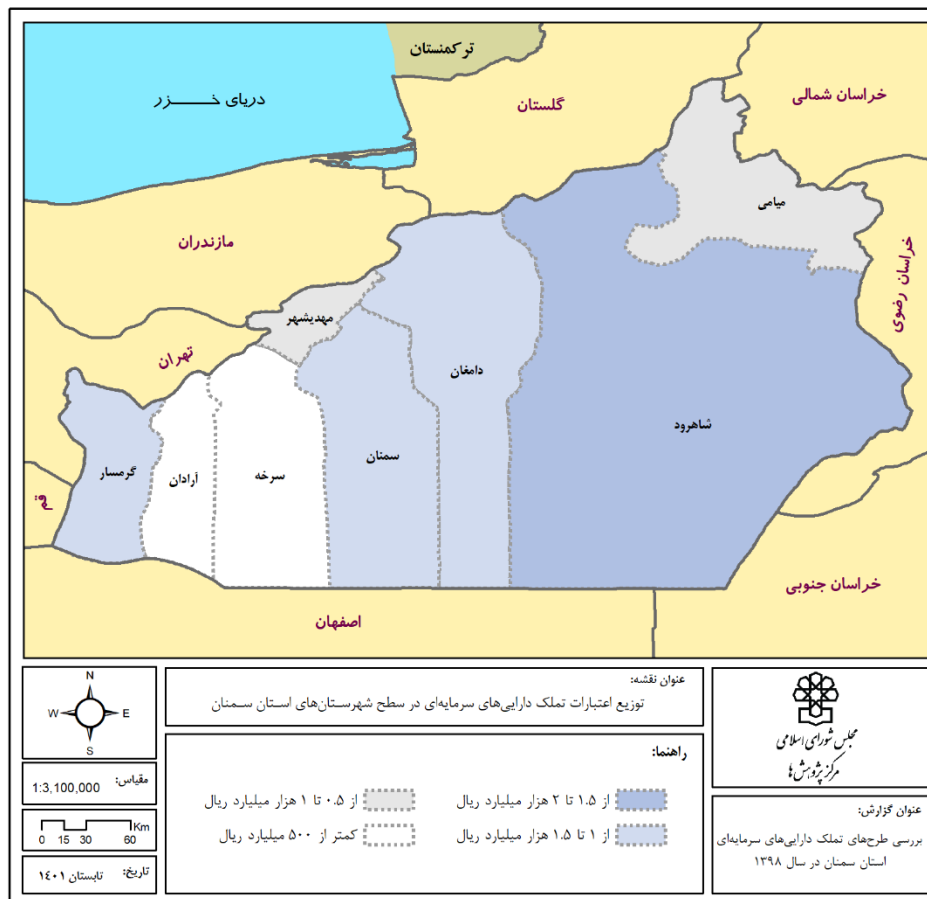
مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، ملاحظه می‌شود برنامه «توسعه امور برق» که مهم‌ترین برنامه عمرانی استان از منظر سهم از اعتبارات تخصیص یافته محسوب می‌شود دارای بیشترین متوسط طول عمر در میان برنامه‌های عمرانی استان سمنان است. همچنین برنامه‌های «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» و «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» از نظر متوسط طول عمر در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سمنان برحسب برنامه‌های مختلف، در پیوست گزارش ارائه شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول پیوست، نسبت تخصیص اعتبار برنامه «توسعه امور برق» که به‌تنهایی

از مطالعه، لحاظ نشده‌اند. به هر حال از منظر توزیع جغرافیایی پروژه‌ها، در استان سمنان، بیشترین تعداد پروژه در شهرستان «شاهرود» تعریف شده است و شهرستان‌های «دامغان» و «سمنان» در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در نقشه زیر، میزان توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان نشان داده شده است. به‌این ترتیب ملاحظه می‌شود شهرستان «شاهرود»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده است. از این منظر، شهرستان‌های «گرمسار»، «دامغان» و «سمنان» در رتبه‌های بعدی جای گرفته‌اند.

نقشه ۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان سمنان



مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان به تفکیک شهرستان‌ها گزارش شده است. بر این اساس، درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها که به‌نوعی بیانگر میزان پیشرفت فیزیکی آنها نیز می‌باشد،^۱ در سطح شهرستان‌های استان بین ۲۴ تا ۶۳ درصد است. در این خصوص، پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان «شاهرود» به‌ترتیب با ۲۴/۴ و ۲۵/۲ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. ازسوی دیگر، شهرستان‌های «سمنان»، «آرادان» و «میامی» به‌ترتیب با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار ۶۲/۷ درصد، ۵۸/۴ درصد و ۵۸/۱ درصد، بیشترین میزان درصد تخصیص اعتبار را داشته‌اند:

۱. شایان توجه است، ارائه گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه‌وبودجه کشور از سال ۱۳۹۲ متوقف شده است.

جدول ۶. خلاصه وضعیت پروژه‌های عمرانی استان سمنان به تفکیک شهرستان‌ها (میلیون ریال / درصد)

شهرستان	تعداد پروژه	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	برآورد اعتبار سال‌های بعد پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
آرادان	۱۰۸	۱۶۸.۱۶۸	۴۷.۴۱۶	۲۸۷.۸۷۷	۵۸/۴
دامغان	۲۲۵	۱.۲۸۰.۳۴۷	۸۰۰.۹۳۹	۲.۳۶۰.۳۳۲	۵۴/۲
سرخه	۱۴۷	۲۲۰.۶۲۰	۹۶.۴۱۸	۳۹۴.۰۹۵	۵۶/۰
سمنان	۲۰۴	۱.۱۵۱.۸۲۴	۳۶۴.۵۵۲	۱.۸۳۶.۷۵۸	۶۲/۷
شاهرود	۳۰۵	۱.۸۲۷.۷۹۳	۴.۹۸۲.۸۰۹	۷.۲۴۱.۸۷۸	۲۵/۲
گرمسار	۱۷۳	۱.۲۸۴.۹۹۴	۷۲۲.۴۵۶	۲.۲۶۶.۶۶۳	۵۶/۷
مهدیشهر	۱۹۸	۶۱۶.۰۰۶	۳۳۳.۶۲۹	۱.۱۵۷.۹۶۱	۵۳/۲
میامی	۱۸۳	۹۷۷.۷۰۵	۴۶۵.۷۲۳	۱.۶۸۱.۹۳۳	۵۸/۱
سطح استان (بین شهرستانی)	۱۱۵	۵.۴۱۰.۷۸۳	۱۶.۱۳۸.۶۹۷	۲۲.۱۹۷.۷۶۷	۲۴/۴
کل استان	۱.۶۵۸	۱۲.۹۳۸.۲۳۹	۲۳.۹۵۲.۶۳۹	۳۹.۴۲۵.۲۶۵	۳۲/۸

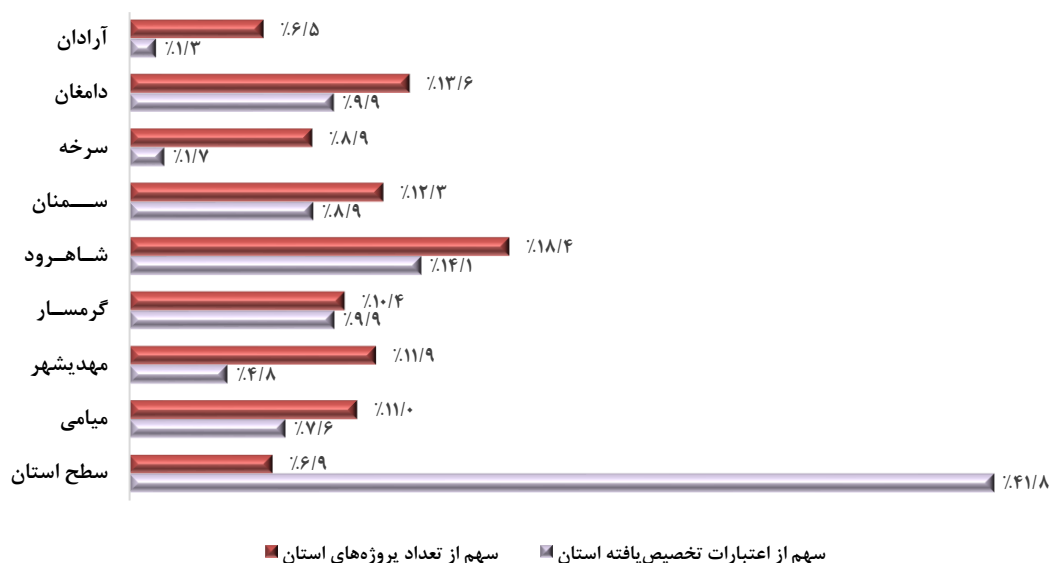
مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، متوسط درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان سمنان چندان قابل توجه نیست. به گونه‌ای که این نسبت در سطح کل استان معادل ۳۲/۸ درصد است. این موضوع از تخصیص ریالی پایین و احتمالاً پیشرفت نه چندان زیاد پروژه‌های یادشده در سطح شهرستان‌های استان حکایت دارد که البته می‌تواند به دلیل عمر پایین عمده پروژه‌های استان باشد.

به منظور تشریح بهتر وضعیت پروژه‌های عمرانی استان سمنان در سطح شهرستان‌ها، در نمودار زیر سهم هریک از شهرستان‌های استان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص یافته کل استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود ۴۱/۸ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان به پروژه‌های «سطح استان (بین شهرستانی)» تعلق یافته؛ این پروژه‌ها صرفاً ۶/۹ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین شهرستان «شاهرود» با سهم ۱۸/۴ درصدی از تعداد پروژه‌ها و سهم ۱۴/۱ درصدی از اعتبارات تخصیص یافته، از منظر هر دو شاخص یادشده، از جایگاه مناسب‌تری در میان سایر شهرستان‌های استان برخوردار است. در حالی که ۲ شهرستان «آرادان» و «سرخه»، هریک سهمی کمتر از ۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان داشته‌اند:



نمودار ۱۵. سهم شهرستان‌های استان سمنان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان



مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان سمنان نشان داده شده است. همان‌گونه که در جدول مشخص است، از ۵۸ پروژه عمرانی با درصد تخصیص اعتبار کمتر از ۲۰ درصد، ۱۰ پروژه مربوط به شهرستان «شاهرود»، ۹ پروژه مربوط به شهرستان «میامی» و ۷ پروژه مربوط به شهرستان «دامغان» بوده است. از سوی دیگر، در میان ۷۰ پروژه با درصد تخصیص بیش از ۸۰ درصد، بیشترین پروژه‌ها مربوط به شهرستان‌های «شاهرود»، «دامغان» و «سمنان» بوده است:

جدول ۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
شهرستان‌های استان سمنان برحسب درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها

شهرستان	تعداد پروژه	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها			
		کمتر از ۲۰ درصد	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	بیشتر از ۶۰ درصد
آرادان	۱۰۸	۶	۱۱	۸۷	۳
دامغان	۲۲۵	۷	۳۴	۱۶۷	۴
سرخه	۱۴۷	۶	۱۴	۱۱۸	۵
سمنان	۲۰۴	۶	۱۵	۱۶۱	۱۰
شاهرود	۳۰۵	۱۰	۴۴	۲۱۲	۱۹
گرمسار	۱۷۳	۵	۲۴	۱۳۴	۴
مهدیشهر	۱۹۸	۶	۲۲	۱۵۲	۹
میامی	۱۸۳	۹	۲۴	۱۴۲	۷
سطح استان	۱۱۵	۳	۸	۹۵	۵
کل استان	۱۶۵۸	۵۸	۱۹۶	۱۲۶۸	۶۶

مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت عمر پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان بررسی شده است. براساس اطلاعات مندرج در این جدول، بیشترین تعداد پروژه‌های با عمر کمتر از ۵ سال مربوط به شهرستان‌های «شاهرود»، «دامغان» و «سمنان» بوده است. همچنین در استان سمنان، ۶ پروژه عمرانی با عمر بیشتر از ۲۰ سال وجود دارد که تمام آنها به پروژه‌های «سطح استان» مربوط می‌شوند:

جدول ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان سمنان برحسب عمر پروژه

شهرستان	تعداد پروژه	عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸				
		کمتر از ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
آرادان	۱۰۸	۱۰۵	۳	۰	۰	۰
دامغان	۲۲۵	۲۱۵	۲	۶	۲	۰
سرخره	۱۴۷	۱۴۲	۵	۰	۰	۰
سمنان	۲۰۴	۱۹۳	۸	۲	۱	۰
شاهرود	۳۰۵	۲۸۰	۱۴	۷	۴	۰
گرمسار	۱۷۳	۱۶۴	۶	۳	۰	۰
مهدیشهر	۱۹۸	۱۸۵	۹	۴	۰	۰
میامی	۱۸۳	۱۷۸	۴	۱	۰	۰
سطح استان	۱۱۵	۹۹	۱	۳	۶	۶
کل استان	۱۶۵۸	۱۵۶۱	۵۲	۲۶	۱۳	۶

مأخذ: همان.

۳-۲. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان^۱

یکی از معضلات پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در کشور، طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول نتایج مورد انتظار از طرح‌های عمرانی در یک بازه زمانی منطقی، علی‌رغم صرف منابع قابل توجه است. مدت زمان طولانی اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور بر جای خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که گاه بیش از یک دهه پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

از این رو، در بررسی و تحلیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان، ارزیابی عمر طرح‌ها متناسب با درصد تخصیص اعتبار مورد نیاز طرح، به منظور ایجاد «مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری» در خصوص طرح‌های یاد شده حائز اهمیت است. بنابراین، در این بخش از گزارش، پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان در قالب یک

۱. اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما به نظر می‌رسد مستمر بودن طرح‌ها از ضرورت نظارت بر نحوه تخصیص منابع نخواهد کاست. بنابراین در این قسمت از مطالعه، همه پروژه‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر مورد توجه و واکاوی قرار گرفته است. بدیهی است همه تحلیل‌های ارائه شده درخصوص عمر پروژه از منظر بودجه است و با طول عمر سازه‌های عمرانی ارتباطی ندارد.



تحلیل دوفُعدی مبتنی بر طول عمر و درصد تخصیص اعتبار، تجزیه و تحلیل می‌شوند. نتایج این ارزیابی می‌تواند حائز نکات بااهمیتی درخصوص اولویت‌بندی طرح‌های عمرانی استان و تصمیم‌گیری درخصوص آینده آنها باشد. در این راستا، با ارزیابی دوفُعدی پروژه‌های عمرانی استان سمنان، می‌توان این پروژه‌ها را در ۵ طبقه کلی جای داد که تصمیم‌گیری و نحوه عمل درخصوص پروژه‌های هر طبقه می‌تواند متفاوت باشد. ۵ طبقه یاد شده به ترتیب اولویت برای تصمیم‌گیری و اقدام بر مبنای تحلیل طول عمر - درصد تخصیص، به شرح زیر است:

• **پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)**

این پروژه‌ها بیشترین اثر مخرب را بر فرایند برنامه‌ریزی توسعه دارند زیرا مدت زمان طولانی از آغاز اجرای آنها گذشته است و با توجه به پیشرفت اندک، نمی‌توان چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور بود. از این رو، پروژه‌های یاد شده در اولویت تصمیم‌گیری و تعیین تکلیف قرار دارند. در این راستا ضروری است ضمن نظارت و بررسی دقیق این گروه از پروژه‌ها و آسیب‌شناسی علل تأخیر، درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه تصمیم‌گیری شود.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر و تخصیص اعتبار بالا نیز با توجه به مدت طولانی فرایند اجرایی آنها در اولویت بعدی قرار دارند. درخصوص این پروژه‌ها به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست. از این رو، پیشنهاد می‌شود پس از نظارت و بررسی دقیق پروژه و آسیب‌شناسی علل تأخیر، درخصوص اتمام یا اصلاح پروژه در بازه زمانی بسیار کوتاه، تصمیم فوری اتخاذ شود.

• **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

این گروه از پروژه‌ها در ظاهر از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند زیرا در یک بازه زمانی اندک، بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. بنابراین مهم‌ترین اقدام درخصوص این گروه، تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه است.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر**

متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

این گروه از پروژه‌ها شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها از منظر عمر و درصد تخصیص در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند. بنابراین، نظارت و بررسی دقیق پروژه‌ها، آسیب‌شناسی علل تأخیر برای پروژه‌های قدیمی‌تر و تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه، مهم‌ترین اقدامات مورد نیاز برای آنها محسوب می‌شود.

• **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)**

طول عمر این پروژه‌ها به گونه‌ای است که هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است؛ اگر چه درصد تخصیص پایین بخشی از پروژه‌های این گروه، می‌تواند در سال‌های آتی نگران‌کننده باشد. از این رو، پیشنهاد

می‌شود درخصوص پروژه‌های عمرانی گروه پنجم، نظارت جدی با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی صورت پذیرد.^۱

بر این اساس، در نمودار زیر نحوه طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان سمنان و اقدامات مورد نیاز درخصوص هر طبقه به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۶. طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان و اقدامات مورد نیاز هر طبقه



مأخذ: مطالعات تحقیق.

با عنایت به مطالب فوق‌الذکر، در جدول زیر، طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان در قالب ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار و تعداد پروژه‌های مربوط به هر طبقه نشان داده شده است:

جدول ۹. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان (تعداد پروژه)

عمر پروژه / درصد تخصیص اعتبار	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
کمتر از ۲۰ درصد	۵۵	۰	۰	۲	۱
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	۱۸۹	۲	۰	۳	۲
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	۱۲۴۹	۹	۷	۱	۲
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	۳۸	۱۹	۷	۱	۱
۸۰ درصد و بیشتر	۳۰	۲۲	۱۲	۶	۰

مأخذ: همان.

۱. اولویت‌بندی و اقدامات پیشنهادی در این دسته‌بندی صرفاً بر مبنای دو شاخص عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه صورت پذیرفته تا تصویری کلی از وضعیت پروژه‌های استان و اقدامات احتمالی مورد نیاز به‌دست آید. بدیهی است تصمیم‌گیری نهایی درخصوص سرانجام پروژه‌های یاد شده منوط به بررسی دقیق آنها و مشاوره با دست‌اندرکاران هر پروژه و متخصصان امر است.



با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، ملاحظه می‌شود ۸ پروژه عمرانی استان سمنان در گروه پروژه‌های «عمر بالا و تخصیص اندک» قرار دارند که تعیین تکلیف آنها باید در اولویت نخست تصمیم‌گیران و سیاستگذاران استان قرار گیرد. ۸ پروژه یادشده به شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان با عمر بالا و تخصیص اندک

عنوان فصل	عنوان پروژه	درصد تخصیص اعتبار	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	اعتبارات اختصاص یافته	کل اعتبار پروژه	شهرستان
فصل منابع آب	مطالعه و اجرای تغذیه مصنوعی	۳۴/۳	۲۶	۱۵۷,۶۱۷	۴۵۹,۱۶۶	سطح استان
فصل انرژی	احداث خطوط ۴۰۰ کیلوولت	۲۵/۸	۲۰	۹۸۷,۱۴۵	۳,۸۲۳,۳۰۵	سطح استان
فصل انرژی	توسعه و احداث پست‌های ۲۳۰ کیلو ولت	۱۲/۶	۲۰	۶۷۲,۹۲۲	۵,۳۵۸,۲۵۴	سطح استان
فصل انرژی	توسعه واحداث پست‌های ۶۳ کیلوولت	۲۰/۵	۱۹	۱,۱۴۵,۳۷۵	۵,۵۸۷,۶۶۶	سطح استان
فصل انرژی	احداث خطوط ۲۳۰ کیلو ولت	۳/۰	۱۶	۲۴,۰۹۶	۷۹۵,۰۹۲	سطح استان
فصل انرژی	احداث خطوط ۶۳ کیلوولت	۱۵/۶	۱۶	۴۰۸,۵۸۵	۲,۶۲۷,۱۲۵	سطح استان
فصل حمل و نقل	احداث راه اصلی دامغان- فولاد محله	۳۸/۳	۱۵	۲۵۰,۲۵۱	۶۵۳,۲۰۰	دامغان
فصل منابع آب	تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی	۳۹/۶	۱۵	۱۸۶,۰۱۱	۴۷۰,۲۴۲	سطح استان

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، شمایی کلی درخصوص وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان بر مبنای اولویت‌بندی صورت گرفته در قالب ماتریس عمر- تخصیص ارائه شده است:

جدول ۱۱. وضعیت کلی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان

(میلیون ریال / درصد)

بر مبنای اولویت‌بندی ماتریس عمر- تخصیص

اولویت بر حسب ماتریس عمر- تخصیص	تعداد پروژه‌ها	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	برآورد اعتبار باقیمانده	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اولویت ۱	۸	۳,۸۳۲,۰۰۱	۱۹,۷۷۴,۰۵۰	۱۵,۹۴۲,۰۴۹	۱۹/۴
اولویت ۲	۱۸	۲,۰۵۲,۲۲۵	۲,۱۶۹,۱۲۷	۱۱۶,۹۰۲	۹۴/۶
اولویت ۳	۵۲	۶۱۰,۶۸۷	۶۷۹,۵۰۴	۶۸,۸۱۷	۸۹/۹
اولویت ۴	۱۹	۳,۵۰۸,۳۱۲	۵,۷۶۱,۹۵۲	۲,۲۵۳,۶۴۰	۶۰/۹
اولویت ۵	۱,۵۶۱	۲,۹۳۵,۰۱۴	۱۱,۰۴۰,۶۳۱	۸,۱۰۵,۶۱۷	۲۶/۶

مأخذ: همان.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، برای ۸ پروژه مربوط به اولویت ۱، در مجموع ۱,۹۷۷ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده که علی‌رغم عمر بالای پروژه‌های این گروه، صرفاً ۱۹/۴ درصد اعتبار پیش‌بینی شده (۳۸۳ میلیارد تومان) تخصیص اعتبار صورت پذیرفته است. پروژه‌های اولویت ۲ و ۳ به ترتیب با درصد تخصیص حدوداً ۹۵ درصد و ۹۰ درصد، محتمل‌ترین پروژه‌ها برای اتمام فوری هستند که اعتبار باقی‌مانده آنها مجموعاً حدود ۱۸/۶ میلیارد تومان برآورد شده است. همچنین پروژه‌های اولویت ۴ با درصد تخصیص اعتبار حدود ۶۱ درصد، وضعیت نسبتاً مطلوبی دارند.

از سوی دیگر، پروژه‌های اولویت ۵ که در مجموع بیش از ۹۴ درصد تعداد پروژه‌ها و ۲۸ درصد کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را در برمی‌گیرند، از منظر تخصیص اعتبار شرایط چندان قابل‌قبولی را تجربه نکرده و صرفاً ۲۶/۶ درصد تخصیص اعتبار داشته‌اند.

۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب اعتبار پروژه

به‌منظور ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان، پس از بررسی کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌های یاد شده و با توجه به بازه گسترده اعتبار پروژه‌ها که از کمتر از ۱ میلیون تومان تا حدود ۵۵۹ میلیارد تومان^۱ متغیر است، نسبت به طبقه‌بندی آنها در قالب ۵ دسته به شرح زیر اقدام شده است:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،

- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،

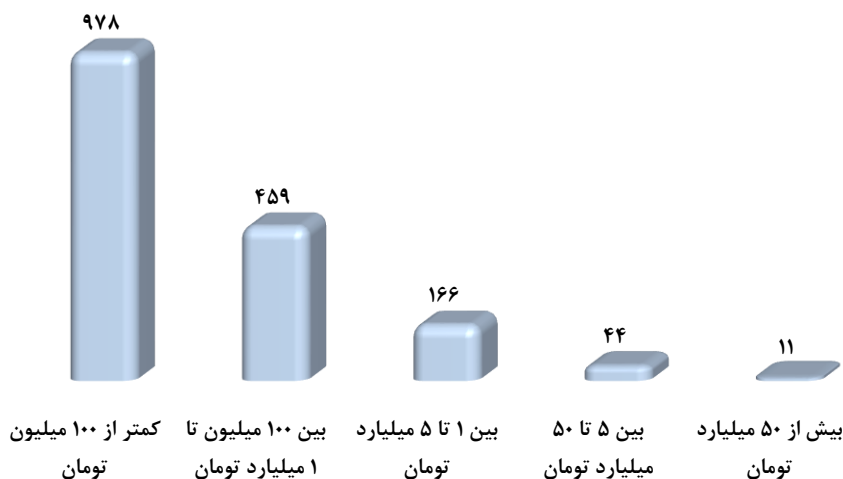
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،

- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،

- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

بر این اساس در نمودار زیر، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب اندازه پروژه‌ها (اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه) ارائه شده است:

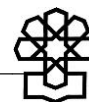
نمودار ۱۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب اندازه پروژه



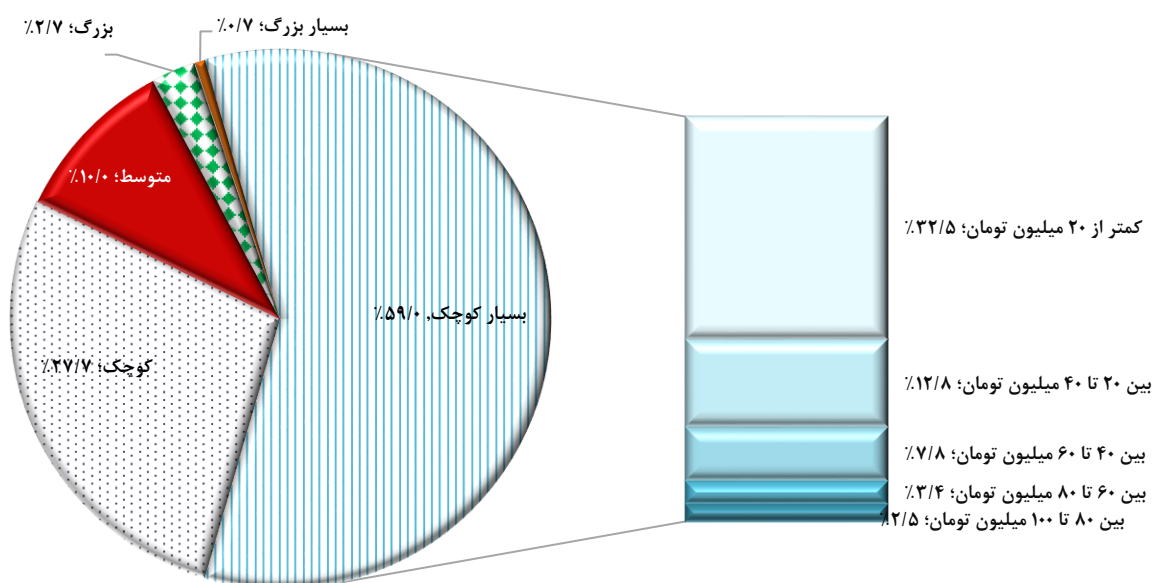
مأخذ: همان.

همچنین در نمودار زیر، توزیع پروژه‌های عمرانی استان سمنان، برحسب اندازه پروژه‌ها، به تصویر کشیده شده است:

۱. پروژه توسعه و احداث پست‌های ۶۳ کیلوولت (سطح استان).



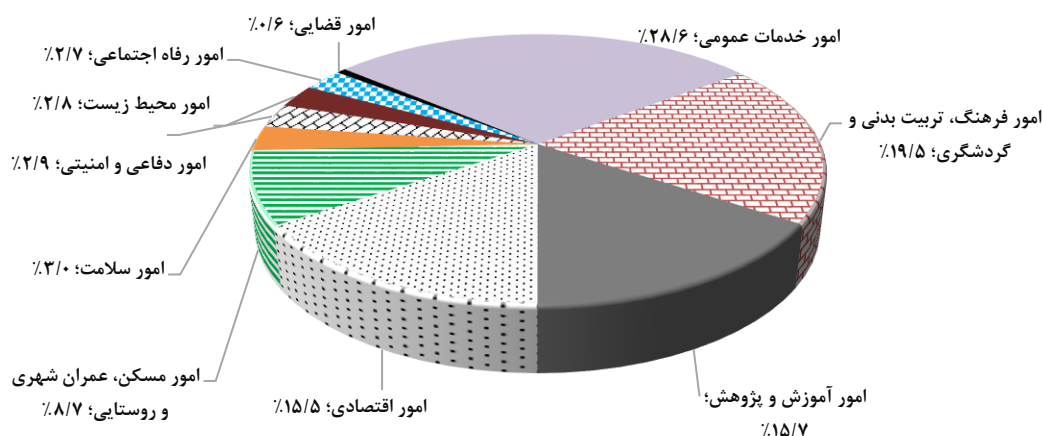
نمودار ۱۸. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب اندازه پروژه‌ها



مأخذ: همان.

به این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار)، با اختصاص ۵۹ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان سمنان، از بیشترین فراوانی برخوردار هستند. همچنین پروژه‌های کوچک (بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار) و پروژه‌های متوسط (۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار)، به ترتیب با ۴۵۹ پروژه (۲۷/۷ درصد سهم) و ۱۶۶ پروژه (۱۰ درصد سهم)، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. شایان ذکر است، اندازه ۴۴ پروژه استان سمنان (۲/۷ درصد کل پروژه‌های استان)، بزرگ و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است. همچنین ۱۱ پروژه در اندازه بسیار بزرگ برنامه‌ریزی شده‌اند و برای هریک از آنها بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است. نمودار زیر، سهم امور مختلف از پروژه‌های بسیار کوچک را نشان می‌دهد:

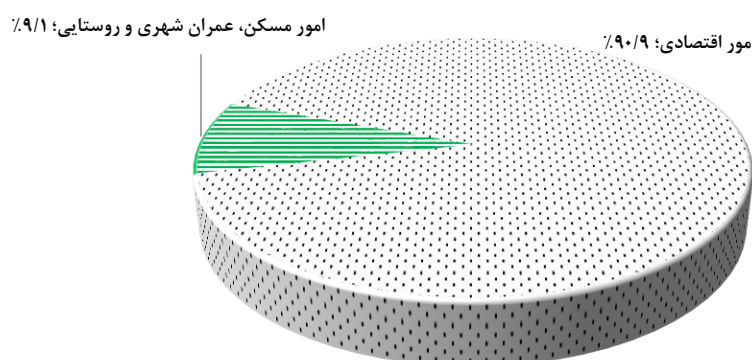
نمودار ۱۹. توزیع پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) برحسب امور



مأخذ: همان.

همان‌گونه که در نمودار مشخص است، بیشترین سهم از پروژه‌های عمرانی بسیار کوچک در استان سمنان مربوط به «امور خدمات عمومی» است. همچنین «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری»، «امور آموزش و پژوهش» و «امور اقتصادی» در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در نمودار زیر نیز، سهم امور مختلف از ۱۱ پروژه عمرانی بسیار بزرگ استان (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) نشان داده شده است:

نمودار ۲۰. توزیع پروژه‌های بسیار بزرگ (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) برحسب امور



مأخذ: همان.

نمودار فوق نشان می‌دهد بیشترین سهم از پروژه‌های بسیار بزرگ (۱۰ پروژه)، به «امور اقتصادی» اختصاص یافته است و ۱ پروژه باقیمانده نیز، ذیل «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» قرار دارد. در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان سمنان به‌صورت همزمان برحسب اندازه پروژه و اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص، بررسی شده است:



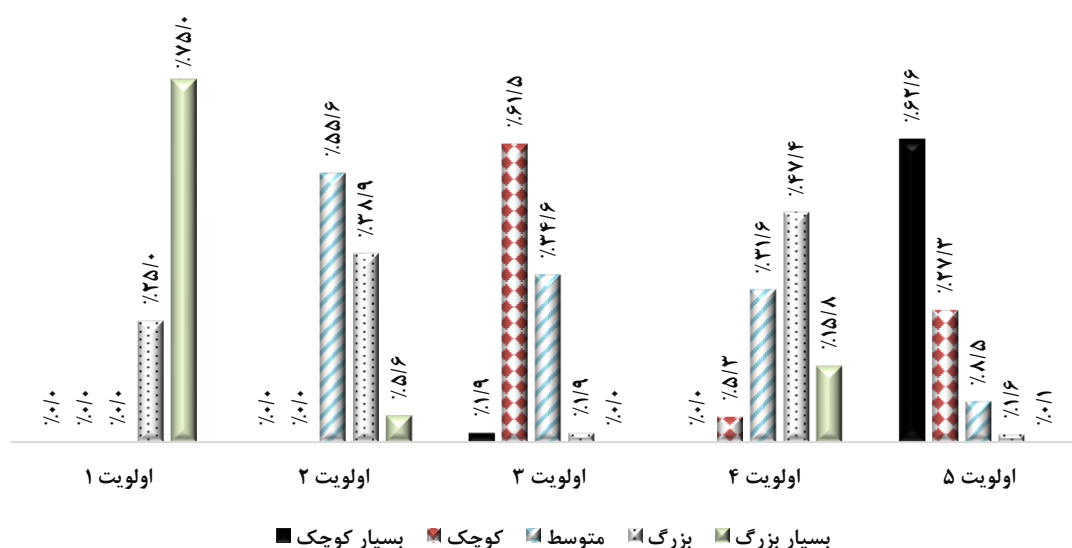
جدول ۱۲. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب اندازه و اولویت

اندازه پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک	۰	۰	۱	۰	۹۷۷	۹۷۸
کوچک	۰	۰	۳۲	۱	۴۲۶	۴۵۹
متوسط	۰	۱۰	۱۸	۶	۱۳۲	۱۶۶
بزرگ	۲	۷	۱	۹	۲۵	۴۴
بسیار بزرگ	۶	۱	۰	۳	۱	۱۱
جمع	۸	۱۸	۵۲	۱۹	۱۰۵۶۱	۱۰۶۵۸

مأخذ: همان.

با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول فوق، در نمودار زیر توزیع پروژه‌های عمرانی استان سمنان، برحسب اندازه پروژه‌ها و اولویت‌بندی ماتریس عمر- تخصیص، نشان داده شده است:

نمودار ۲۱. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان برحسب اندازه و اولویت



مأخذ: همان.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، از میان ۸ پروژه‌ای که به‌دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۶ پروژه «بسیار بزرگ» و ۲ پروژه «بزرگ» هستند. از این‌رو، اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بیش از ۵ میلیارد تومان است. پروژه‌های اولویت دوم که ضمن دارا بودن عمر طولانی از درصد تخصیص بالایی نیز برخوردارند و از این‌رو تصمیم درخصوص اتمام فوری آنها محتمل‌تر است عمدتاً در گروه پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم (عمر اندک و تخصیص بالا) عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند.

ازسوی دیگر، ۷۸/۹ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ (طول عمر متوسط/زیاد و تخصیص اندک/متوسط) که طی سال‌های آتی در صورت عدم پیشرفت قابل‌ملاحظه و افزایش طول عمر، قابلیت انتقال به ناحیه مربوط به پروژه‌های

اولویت ۱ را دارا هستند در زمره پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند. بنابراین، اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از آنها بین ۱ تا ۵۰ میلیارد تومان است.

شایان ذکر است، ۸۹/۹ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ (عمر اندک و تخصیص اندک/ متوسط) که ۹۴/۱ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان سمنان را دربرمی‌گیرند و عملیات اجرایی آنها طی یک دهه اخیر آغاز شده است، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» و «کوچک» قرار گرفته‌اند. ۸/۵ درصد دیگر این گروه از پروژه‌ها «متوسط» هستند. از این رو، سهمی کمتر از ۲ درصد پروژه‌های عمرانی یادشده به پروژه‌های «بزرگ (۱/۶ درصد)» و «بسیار بزرگ (۰/۱ درصد)» اختصاص یافته است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۶۵۸ پروژه فعال در قالب ۳۴۰ طرح عمرانی وجود داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۷ آغاز شده است. طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۰ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند. مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور بالغ بر ۳۹/۴ هزار میلیارد ریال بوده که در مجموع ۳۲/۸ درصد اعتبارات یادشده (بالغ بر ۱۲/۹ هزار میلیارد ریال) برای اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است. متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان در سال ۱۳۹۸ معادل ۱/۷ سال بوده است.

در بررسی موضوعی پروژه‌های عمرانی استان سمنان، مشخص شد «امور اقتصادی» با ۳۶۳ پروژه، «امور خدمات عمومی» با ۳۲۸ پروژه و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» با ۲۹۶ پروژه، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند. از منظر اعتبارات تخصیص داده شده نیز «امور اقتصادی» با سهم ۶۴/۲ درصدی و اختلاف قابل توجه با سایر امور، بخش عمده اعتبارات تخصیصی استان را جذب کرده است. از این منظر «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم ۱۰/۹ درصدی در رتبه دوم قرار گرفته است.

بر مبنای فصول، فصل‌های «اداره امور عمومی» و «کشاورزی و منابع طبیعی» به ترتیب با ۱۹/۵ و ۹/۸ درصد، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند. در این راستا، فصل «اداره امور عمومی» ذیل «امور خدمات عمومی» و فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» در قالب «امور اقتصادی» طبقه‌بندی شده‌اند. از سوی دیگر، دو فصل «انرژی» و «منابع آب» به ترتیب با سهم ۳۷ و ۲۰/۹ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند. شایان ذکر است فصول یادشده زیرمجموعه «امور اقتصادی» محسوب می‌شوند.

همچنین از منظر برنامه‌ای، ۲ برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «گسترش ورزش همگانی (فصل ورزش و تفریحات - امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری)» بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و ۲ برنامه «توسعه امور برق (فصل انرژی - امور اقتصادی)» و «عرضه آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)» بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به خود اختصاص داده‌اند. شایان توجه است، ۵۹ برنامه عمرانی استان سمنان علی‌رغم دربرگرفتن ۱۲۵۱ پروژه، معادل ۷۵/۵ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۱۵/۴ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته



استان سهم داشته‌اند. در این زمینه، ۵۱ برنامه از ۵۹ برنامه یادشده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.

نتایج حاصل از بررسی جغرافیایی پروژه‌های عمرانی استان سمنان در سطح شهرستان‌های استان، حاکی از آن است که پروژه‌های «سطح استان (بین‌شهرستانی)» در حالی که صرفاً ۶/۹ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را شامل می‌شوند، ۴۱/۸ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند. همچنین شهرستان «شاهرود» با سهم ۱۸/۴ درصدی از تعداد پروژه‌ها و سهم ۱۴/۱ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته، از منظر هر دو شاخص یادشده، از جایگاه مناسب‌تری در میان سایر شهرستان‌های استان برخوردار است. درحالی‌که ۲ شهرستان «آرادان» و «سرخه»، هریک سهمی کمتر از ۴ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان داشته‌اند.

بررسی شاخص درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سطح شهرستان‌های استان نشان می‌دهد پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان «شاهرود»، علی‌رغم سهم بالا از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، به‌ترتیب با ۲۴/۴ و ۲۵/۲ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان نسبت تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. ازسوی دیگر، شهرستان‌های «سمنان»، «آرادان» و «میامی» به‌ترتیب با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار ۶۲/۷ درصد، ۵۸/۴ درصد و ۵۸/۱ درصد، بیشترین درصد تخصیص اعتبار را داشته‌اند.

پس از بررسی موضوعی و جغرافیایی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها به‌صورت همزمان مورد ارزیابی قرار گرفته است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. ازاین‌رو، ایجاد مبنای مناسبی برای قضاوت و تصمیم‌گیری درخصوص نحوه برخورد با طرح‌های عمرانی استان، ضروری به‌نظر می‌رسد. به‌ویژه آنکه طولانی شدن اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه‌بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور بر جای خواهد گذاشت.

به‌عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین‌معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند. ازاین‌رو، پروژه‌های عمرانی استان سمنان در قالب ماتریسی تحت عنوان «ماتریس عمر-درصد تخصیص» مورد ارزیابی قرار گرفته و در ۵ گروه، به‌شرح جدول زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

جدول ۱۳. ارزیابی وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان

براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص

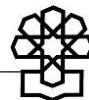
اولویت	گروه	تعداد پروژه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	۸	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر - تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۱۸	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر - اتمام یا اصلاح پروژه	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۵۲	تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	۱۹	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر - تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	۱۵۶۱	نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: نتایج تحقیق.

همچنین ارزیابی «اندازه» پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سمنان براساس کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌ها صورت پذیرفته است. براساس طبقه‌بندی شرح داده شده در متن گزارش، ۵۹ درصد پروژه‌های عمرانی استان سمنان، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۲۷/۷ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۱۰ درصد آنها «متوسط» است و درنهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ»، به ترتیب ۲/۷ و ۰/۷ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

شایان ذکر است از میان ۸ پروژه‌ای که به دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۶ پروژه «بسیار بزرگ» و ۲ پروژه «بزرگ» هستند؛ از این رو اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بیش از ۵ میلیارد تومان است. پروژه‌های اولویت دوم عمدتاً در گروه پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند. همچنین حدود ۷۹ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است در زمره پروژه‌های «متوسط» و «بزرگ» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱ تا ۵۰ میلیارد تومان است. شایان ذکر است، حدود ۹۰ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ که بالغ بر ۹۴ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «بسیار کوچک» یا «کوچک» هستند.

با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است، بسته به درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از



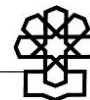
نظر شاخص اندازه «بسیار کوچک» یا «کوچک» هستند. از این رو، اعتبار پیش‌بینی‌شده برای هریک از آنها کمتر از ۱ میلیارد تومان است. این موضوع می‌تواند توضیحی برای متوسط طول عمر پایین پروژه‌های عمرانی استان سمنان محسوب شود. در واقع طی ۵ سال اخیر، در استان یادشده تعداد زیادی پروژه در اندازه «بسیار کوچک» و «کوچک»، که اعتبار مورد نیاز آنها نسبتاً اندک است، بارگذاری شده و به این ترتیب متوسط طول عمر پروژه‌های عمرانی استان تا حدود زیادی کاهش یافته است.

پیوست‌ها

پیوست ۱

براساس مستندات ارائه شده توسط معاونت امور استان‌های سازمان برنامه و بودجه، منابع اعتباری استانی می‌تواند از سرفصل‌های زیر تأمین شود:

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی،
- مجموع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی،
- مصوبات خاص استان‌ها،
- اعتبارات ۲۷ درصد ارزش‌افزوده،
- اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی،
- اعتبارات موضوع حوادث غیرمترقبه ماده (۱۰) قانون تنظیم،
- اعتبارات قانون استفاده متوازن در جدول شماره (۹) توازن ملی ابلاغی به استان‌ها،
- اعتبار موضوع بازپرداخت فروش اموال منقول و غیرمنقول دولتی،
- اعتبار تعهدات سفرهای رهبر انقلاب،
- اعتبار تعهدات سفرهای ریاست‌جمهوری،
- اعتبار موضوع ارتقای درآمدهای استانی،
- اعتبار متمرکز درآمد- هزینه دستگاه‌های اجرایی،
- اعتبارات موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت،
- هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای،
- کمک به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ضروری،
- کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی،
- کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد وجوه اداره شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی آموزش عالی غیرانتفاعی،
- کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی،
- کمک به اجرای طرح‌های مشارکت با بخش خصوصی،
- اعتبارات موضوع واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل‌شده و آماده بهره‌برداری دولت،
- اعتبارات ایجاد زیرساخت‌های توسعه پایدار شرق و غرب کشور،
- اعتبارات موضوع طرح‌های بیمارستان‌های کشور،
- پرداخت مطالبات مشاوران و پیمانکاران طرح‌های سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی متوقف شده در حوزه دریاچه ارومیه،



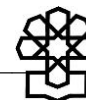
- تسویه بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی و نهادهای غیردولتی از طریق تهاتر بدهی اشخاص یادشده به بانک‌ها،
- تسویه بدهی‌های قطعی شده دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی،
- تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل، موضوع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور،
- اعتبارات موضوع فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته و تابعه اوراق مشارکت،
- منابع داخلی شرکت‌های دولتی،
- منابع داخلی شهرداری‌ها،
- تسهیلات وام خارجی،
- تسهیلات وام داخلی،
- خودیاری.

پیوست ۲

جدول ۱۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سمنان برحسب برنامه

(میلیون ریال / درصد)

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۴.۱۴۸.۰۰۴	۱.۱۴۶.۴۸۱	۶۳۷.۴۴۳	۴.۷۸۵.۴۴۷	۱۵.۴۸۰.۲۸۱	۲۰.۷۷۴.۷۶۶	۲۳/۰
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۸۶۰.۵۴۱	۱۶۵.۷۳۵	۹۲.۱۴۹	۹۵۲.۶۹۰	۴.۸۲۸.۲۸۸	۵.۸۵۴.۵۶۴	۱۶/۳
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۸۲۱.۰۲۳	۱۸۲.۹۲۳	۱۰۱.۷۰۵	۹۲۲.۷۲۸	۷۵.۱۰۰	۱.۰۷۹.۰۴۶	۸۵/۵
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۷۱۶.۶۴۴	۲۲۹.۹۴۰	۱۲۷.۸۴۷	۸۴۴.۴۹۱	۳۰۴.۲۵۶	۱.۲۵۰.۸۴۰	۶۷/۵
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۶۵۹.۵۹۸	۲۳۱.۹۰۰	۱۲۸.۹۳۶	۷۸۸.۵۳۵	۷۲۸.۵۹۵	۱.۶۲۰.۰۹۳	۴۸/۷
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۵۲۷.۵۸۱	۳۶۸.۳۷۰	۲۰۴.۸۱۴	۷۳۲.۳۹۴	۲۲۱.۷۱۹	۱.۱۱۷.۶۷۰	۶۵/۵
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۳۳۱.۶۸۶	۴۷۳.۰۱۲	۲۶۲.۹۹۵	۵۹۴.۶۸۱	۷۷۸.۹۹۱	۱.۵۸۳.۶۸۹	۳۷/۶
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۲۷۷.۱۴۰	۲۴۸.۱۵۲	۱۳۷.۹۷۳	۴۱۵.۱۱۲	۸۰.۵۷۴	۶۰۵.۸۶۶	۶۸/۵
۱۲۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران	۳۰۲.۷۰۵	۹۸.۵۶۴	۵۴۸.۰۲	۳۵۷.۵۰۶	۱۳۰.۸۷	۴۱۴.۳۵۶	۸۶/۳
۱۸۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۲۳۹.۱۷۱	۷۳.۳۷۵	۴۰.۷۹۷	۲۷۹.۹۶۸	۲۵.۵۸۸	۳۳۸.۱۳۴	۸۲/۸
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش ابتدایی	۶۶.۴۵۴	۳۷۸.۸۷۹	۲۱۰.۶۵۷	۲۷۷.۱۱۱	۲۴۶.۳۱۴	۶۹۱.۶۴۷	۴۰/۱
۱۶۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی	۱۴۰.۳۱۶	۱۵۶.۶۴۰	۸۷.۰۹۲	۲۲۷.۴۰۸	۸۷.۰۰۰	۳۸۳.۹۵۶	۵۹/۲
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت شهری	۷۳.۹۹۰	۲۶۸.۶۵۹	۱۴۹.۳۷۴	۲۲۳.۳۶۴	۳۵.۵۰۰	۳۷۸.۱۴۹	۵۹/۱
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۷۱.۴۷۲	۲۵۴.۱۱۳	۱۴۱.۲۸۷	۲۱۲.۷۵۹	۶۵.۱۳۰	۳۹۰.۷۱۵	۵۴/۵
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه	۳۷.۲۱۵	۱۷۱.۲۸۱	۹۵.۲۳۲	۱۳۲.۴۴۷	۱۰۹.۳۰۶	۳۱۷.۸۰۲	۴۱/۷
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۴۶.۱۴۹	۱۲۲.۳۱۰	۶۸.۰۰۴	۱۱۴.۱۵۳	۸۸.۲۴۸	۲۵۶.۷۰۷	۴۴/۵
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی استان‌ها	۶۴.۹۶۷	۸۶.۶۸۰	۴۸.۱۹۴	۱۱۳.۱۶۱	۶۶.۷۰۰	۲۱۸.۳۴۷	۵۱/۸
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	۵۰.۷۹۰	۶۳.۶۰۲	۳۵.۳۶۳	۸۶.۱۵۳	۴۳.۶۵۰	۱۵۸.۰۴۲	۵۴/۵
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۷۲.۱۰۶	۱۵.۲۴۰	۸.۴۷۳	۸۰.۵۷۹	۰	۸۷.۳۴۶	۹۲/۳
۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	۰	۱۰۲.۷۸۷	۵۷.۱۵۰	۵۷.۱۵۰	۹۶۵۶	۱۱۲.۴۴۳	۵۰/۸
۱۵۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۵۰۲	۸۴.۱۸۴	۴۶۸.۰۶	۴۷.۳۰۸	۵.۹۰۰	۹۰.۵۸۶	۵۲/۲
۱۶۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات فوریت‌های پزشکی پیش‌بیمارستانی	۲۱.۷۶۰	۴۳.۹۴۰	۲۴.۴۳۱	۴۶.۱۹۱	۳۸.۹۴۰	۱۰۴.۶۴۰	۴۴/۱
۱۹۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات امداد و نجات به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح	۱۷.۱۲۴	۵۲.۱۰۰	۲۸.۹۶۸	۴۶.۰۹۲	۲۱.۱۰۰	۹۰.۳۲۴	۵۱/۰

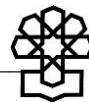


کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه‌های عمومی	۳۵۰۳۴	۱۵۸۰۰	۸۰۷۸۵	۴۳۸۱۹	۰	۵۰۸۳۴	۸۶/۲
۱۶۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون و فرآورده‌های خونی	۳۶۰۷۹۱	۱۱۰۰۵۰	۶۰۱۴۴	۴۲۰۹۳۵	۱۲۰۵۰۰	۶۰۰۳۴۱	۷۱/۲
۱۲۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۰	۷۵۰۷۵۹	۴۲۰۱۲۲	۴۲۰۱۲۲	۵۰۰۰۰	۸۰۰۷۵۹	۵۲/۲
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی‌وحرفه‌ای و مهارتی	۱۵۰۱۳۹	۴۲۰۴۳۵	۲۳۰۵۹۴	۳۸۰۷۳۳	۵۸۸	۵۸۰۱۶۲	۶۶/۶
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن آفرینی	۲۴۰۶۷۳	۲۴۰۳۵۰	۱۳۰۵۳۹	۳۸۰۲۱۲	۰	۴۹۰۰۲۳	۷۷/۹
۱۱۰۲۰۱۱۰۰۰	برنامه راهبری امور امنیتی و انتظامی	۳۰۰۷۰۰	۷۰۲۰۰	۴۰۰۰۳	۳۴۰۷۰۳	۲۴۰	۳۸۰۱۴۰	۹۱/۰
۱۵۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه ساماندهی کالبدی شهری و روستایی	۰	۵۴۰۹۷۶	۳۰۰۵۶۷	۳۰۰۵۶۷	۰	۵۴۰۹۷۶	۵۵/۶
۱۳۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۰	۴۸۰۷۱۳	۲۷۰۰۸۴	۲۷۰۰۸۴	۱۰۰۹۵۰	۵۹۰۶۶۳	۴۵/۴
۱۵۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ساماندهی عشایر	۰	۳۸۰۸۹۹	۲۱۰۶۲۸	۲۱۰۶۲۸	۰	۳۸۰۸۹۹	۵۵/۶
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۰	۳۸۰۷۲۲	۲۱۰۵۲۹	۲۱۰۵۲۹	۳۷۵۰۰۴۱	۴۱۳۰۷۶۳	۵/۲
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۰	۳۵۰۴۰۰	۱۹۰۶۸۲	۱۹۰۶۸۲	۰	۳۵۰۴۰۰	۵۵/۶
۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰	برنامه افزایش محصولات زراعی	۰	۳۲۰۸۲۷	۱۸۰۲۵۲	۱۸۰۲۵۲	۰	۳۲۰۸۲۷	۵۵/۶
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش	۱۲۰۵۵۵	۱۰۰۰۲۰۰	۵۰۶۷۱	۱۸۰۲۲۶	۷۰۵۰۰	۳۰۰۲۵۵	۶۰/۲
۱۳۰۶۰۳۳۰۰۰	برنامه تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی	۱۱۰۸۹۴	۶۰۱۰۰	۳۰۳۹۲	۱۵۰۲۸۶	۳۵۰۷۳۷	۵۳۰۷۳۱	۲۸/۴
۱۸۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱۳۰۹۹۳	۱۰۰۴۸۰	۸۲۳	۱۴۰۸۱۶	۶۰۷۰۰	۲۲۰۱۷۳	۶۶/۸
۱۳۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۰	۲۵۰۲۹۷	۱۴۰۰۶۵	۱۴۰۰۶۵	۶۶۰۹۵۴	۹۲۰۲۵۱	۱۵/۲
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۳۰۸۰۴	۱۸۰۱۹۰	۱۰۰۱۱۴	۱۳۰۹۱۸	۳۰۹۳۵	۲۵۰۹۲۹	۵۳/۷
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۱۰۶۳۱	۲۱۰۵۵۰	۱۱۰۹۸۲	۱۳۰۶۱۳	۰	۲۳۰۱۸۱	۵۸.۷/۰
۱۳۰۶۰۱۵۰۰۰	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان	۰	۱۸۰۷۵۸	۱۰۰۴۲۹	۱۰۰۴۲۹	۰	۱۸۰۷۵۸	۵۵/۶
۱۳۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی	۵۰۵۰۰	۸۰۸۵۰	۴۰۹۲۱	۱۰۰۴۲۱	۱۱۰۰۰۰	۲۵۰۳۵۰	۴۱/۱
۱۳۰۶۰۱۰۰۰۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۰	۱۷۰۹۹۹	۱۰۰۰۰۷	۱۰۰۰۰۷	۱۰۰۹۵	۱۹۰۱۹۴	۵۲/۱
۱۷۰۳۰۳۱۰۰۰	برنامه ساماندهی امور جوانان	۵۰۴۷۰	۷۰۵۶۵	۴۰۲۰۶	۹۰۶۷۶	۷۰۵۶۵	۲۰۰۶۰۰	۴۷/۰
۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۷۸۰	۱۵۰۸۸۴	۸۰۸۳۲	۹۰۶۱۲	۲۰۱۴۷	۱۸۰۸۱۱	۵۱/۱
۱۲۰۱۰۰۴۰۰۰	برنامه اظهارنظر پزشکی قانونی	۶۰۲۴۰	۳۰۵۰۰	۱۰۹۴۶	۸۰۱۸۶	۲۰۰	۹۰۹۴۰	۸۲/۴
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	۰	۱۴۰۰۰۲	۷۰۷۸۵	۷۰۷۸۵	۰	۱۴۰۰۰۲	۵۵/۶
۱۱۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه حفظ نظم و امنیت داخل و خارج شهرها	۰	۱۳۰۲۰۰	۷۰۳۳۹	۷۰۳۳۹	۴۰۱۰۰	۱۷۰۳۰۰	۴۲/۴

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	۴.۶۶۶	۴.۶۶۰	۲.۵۹۱	۷.۲۵۷	۴۰۰	۹.۷۲۶	۷۴/۶
۱۰۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۴.۹۷۵	۳.۸۰۷	۲.۱۱۷	۷.۰۹۲	۳.۰۰۰	۱۱.۷۸۲	۶۰/۲
۱۱۰۱۰۲۵۰۰۰	برنامه کمک به پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت	۰	۱۲.۴۸۷	۶.۹۴۳	۶.۹۴۳	۵.۴۴۷	۱۷.۹۳۴	۳۸/۷
۱۳۰۶۰۰۸۰۰۰	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۰	۱۱.۵۰۶	۶.۳۹۷	۶.۳۹۷	۰	۱۱.۵۰۶	۵۵/۶
۱۴۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه حفاظت، احیا و بهسازی زیست‌بوم‌های خشکی	۰	۱۰.۷۰۰	۵.۹۴۹	۵.۹۴۹	۳۱.۷۲۷	۳۲.۴۲۷	۱۸/۳
۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰	برنامه افزایش محصولات باغی	۰	۸.۱۳۴	۴.۵۲۳	۴.۵۲۳	۵۰۰	۸.۶۲۴	۵۲/۴
۱۷۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه گسترش ورزش بانوان	۳.۷۶۶	۷۰۰	۳۸۹	۴.۱۵۵	۴۰۰	۴.۸۶۶	۸۵/۴
۱۰۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارائه خدمات نقشه‌برداری و اطلاعات مکانی	۰	۵.۲۰۳	۲.۸۹۳	۲.۸۹۳	۶.۵۰۰	۱۱.۷۰۳	۲۴/۷
۱۳۰۶۰۰۴۰۰۰	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۰	۳.۶۲۳	۲.۰۱۴	۲.۰۱۴	۶۰۰	۴.۲۲۳	۴۷/۷
۱۹۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی و ورزشی به ایثارگران	۰	۳.۵۵۰	۱.۹۷۴	۱.۹۷۴	۳.۵۵۰	۷.۱۰۰	۲۷/۸
۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۰	۲.۸۴۰	۱.۵۷۹	۱.۵۷۹	۲.۱۴۰	۴.۹۸۰	۳۱/۷
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۰	۲.۴۲۴	۱.۳۴۷	۱.۳۴۷	۱.۴۳۰	۳.۸۵۴	۳۵/۰
۱۳۰۶۰۰۳۱۰۰۰	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۰	۱.۷۵۰	۹۷۳	۹۷۳	۰	۱.۷۵۰	۵۵/۶
۱۳۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۰	۱.۶۴۰	۹۱۲	۹۱۲	۱.۶۱۰	۳.۲۵۰	۲۸/۱
۱۴۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه مدیریت و نظارت بر پسماندها	۰	۱.۵۰۰	۸۳۴	۸۳۴	۰	۱.۵۰۰	۵۵/۶
۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۰	۱.۴۷۱	۸۱۸	۸۱۸	۰	۱.۴۷۱	۵۵/۶
۱۷۰۳۰۰۴۱۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۰	۱.۳۵۰	۷۵۱	۷۵۱	۰	۱.۳۵۰	۵۵/۶
۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش استثنایی	۰	۱.۲۰۰	۶۶۷	۶۶۷	۰	۱.۲۰۰	۵۵/۶
۱۳۰۶۰۰۲۹۰۰۰	برنامه واگذاری و ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۰	۹۱۰	۵۰۶	۵۰۶	۰	۹۱۰	۵۵/۶
۱۷۰۱۰۱۰۰۰۰	برنامه حفظ و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی - دینی مساجد	۰	۷۵۰	۴۱۷	۴۱۷	۰	۷۵۰	۵۵/۶
۱۴۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه پایش و مدیریت آلاینده‌ها	۰	۳۰۰	۱۶۷	۱۶۷	۶۰	۳۶۰	۴۶/۳
کل استان		۹.۷۶۴.۵۴۸	۵.۷۰۸.۰۷۸	۳.۱۷۳.۶۹۱	۱۲.۹۳۸.۲۳۹	۲۳.۹۵۲.۶۳۹	۳۹.۴۲۵.۲۶۵	۳۲/۸

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.



منابع و مآخذ

۱. قوانین بودجه سنواتی کل کشور.
۲. مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
۳. فصیحی، حمید. آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، ۱۴۰۰.